

Københavns Kommune

Revisionsberetning for 2019 vedrørende årsregnskabet

15. juni 2020

Indholdsfortegnelse

	<u>Side</u>
1. Revision af årsregnskabet	1
1.1 Årsregnskabet	1
2. Konklusion på den udførte revision	1
2.1 Centrale forhold ved revisionen	7
3. Revisionsbemærkninger til årsregnskabet	8
3.1 Revisionsbemærkninger for 2019	8
3.2 Revisionsbemærkninger vedrørende områder, der er omfattet af statsrefusion	34
3.3 Oversigt over revisionsbemærkninger fra 2018 og tidligere, der er afsluttet	34
4. Revision af årsregnskabet	35
4.1 Grundlag for revisionen	35
4.2 Revisionsstrategi	36
4.3 Intern Revision	37
4.4 Drøftelser med ledelsen om risikoen for besvigelser	37
4.5 Ledelsestilsyn	38
5. Redegørelse for den udførte finansielle revision	39
5.1 Årsregnskabet opbygning og indhold	39
5.2 Udligning, tilskud og skatter	39
5.3 Lønområdet	40
5.4 Omkostningsdisponering og udbetalinger	40
5.5 Sociale udbetalingssystemer	41
5.6 Sociale områder med statsrefusion	41
5.7 Øvrige revisionsområder	41
5.8 Omkostningsbaseret regnskab	42
5.9 Finans- og regnskabssystemet samt finansiell status	42
5.10 Økonomistyring og bevillingssystemet	42
5.11 Låneoptagelse	42
5.12 Gennemgang af generelle it-kontroller	42
5.13 Balanceposter	43
5.14 Obligatoriske oversigter til regnskabet	43
6. Juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision	44
6.1 Juridisk-kritisk revision	45
6.2 Lovpligtig forvaltningsrevision	45
6.3 Dyberegående forvaltnings-/juridisk-kritisk revision	47
7. Øvrige oplysninger	50
7.1 Ledelsens regnskabserklæring	50
7.2 Ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet	50
7.3 Eftersyn af Borgerrepræsentationens beslutningsprotokoller og overholdelse af god bogføringsskik	51
7.4 Andre opgaver	51
8. Revisionens formål, udførelse og omfang samt ansvarsfordeling	52
9. Afslutning	52
9.1 Erklæring	52
Bilag 1 Oversigt over de i årets løb afgivne revisorerklæringer og revisionspåtegninger mv.	53

Revisionsberetning for 2019 vedrørende årsregnskabet

1. Revision af årsregnskabet

1.1 Årsregnskabet

Vi har afsluttet revisionen af det af Økonomiudvalget aflagte årsregnskab for 2019 for Københavns Kommune.

Det af os reviderede årsregnskab omfatter siderne 28 til 37 i "*Københavns Kommunes regnskab 2019/årsrapport*" samt siderne 1 til 14 og 213 til 229 i "*Københavns Kommunes regnskab 2019 bevillingsregnskab og obligatoriske oversigter*", der omfatter udgiftsbaseret regnskab, balance, finansieringsoversigt, noter, herunder anvendt regnskabspraksis, bevillingsregnskab og obligatoriske oversigter med følgende hovedtal:

	2019 mio.kr.	2018 mio.kr.
Udgiftsbaseret resultat	2.666	1.437
Aktiver	56.103	50.261
Egenkapital	7.781	5.491

Regnskabet er af Borgerrepræsentationen den 23. april 2020 oversendt til revisionen.

2. Konklusion på den udførte revision

Under forudsætning af at Borgerrepræsentationen godkender årsregnskabet, vil vi som afslutning på revisionen forsyne kommunens regnskab med efterfølgende revisionspåtegning. Revisionspåtegningen er uden forbehold, men med fremhævelse af forhold i regnskabet om den betydelige usikkerhed der er knyttet til den manglende afstemning af kommunens tilgodehavender, herunder usikkerhed for at kommunens indtægter ikke er indregnet korrekt i regnskabet, samt at de potentielle tab/afskrivninger ikke er identificeret i regnskabet. Tilsvarende er der kritisk bemærkning til den udførte forvaltningsrevision vedrørende mangler i økonomistyringen som følge af den manglende afstemning af kommunens tilgodehavende.

Herudover er revisionspåtegningen forsynet med en fremhævelse af forhold vedrørende revisionen, der alene er medtaget af hensyn til regnskablæsers forståelse af revisionspåtegningen og dermed ikke er en kritisk bemærkning. Fremhævelsen fastslår blot, at det godkendte budget for 2019, som er anført som sammenligningstal, ikke er revideret. Denne fremhævelse er et krav i henhold til revisionsstandarderne og afgives for alle kommuner.

Revisionspåtegningen har følgende ordlyd:

”Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til Borgerrepræsentationen i Københavns Kommune

Revisionspåtegning på årsregnskabet

Konklusion

Vi har revideret årsregnskabet for Københavns Kommune for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2019, jf. siderne 28 til 37 i ”Københavns Kommunes regnskab 2019/årsrapport” samt siderne 1 til 14 og 213 til 229 i ”Københavns Kommunes regnskab 2019 bevillingsregnskab og obligatoriske oversigter”, der omfatter, udgiftsbaseret regnskab, balance, finansieringsoversigt, noter, herunder anvendt regnskabspraksis, bevillingsregnskab og obligatoriske oversigter med følgende hovedtal:

- Resultat af ordinær driftsvirksomhed på 5.459 mio.kr. i henhold til udgiftsbaseret regnskab 2019
- Resultat af det skattefinansierede område på 2.779 mio.kr. i henhold til udgiftsbaseret regnskab 2019
- Aktiver i alt på 56.103 mio.kr.
- Egenkapital i alt på 7.781 mio.kr.

Årsregnskabet udarbejdes efter kravene i bekendtgørelse om kommuners budget og regnskabsvæsen, revision mv.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bekendtgørelse om kommuners budget og regnskabsvæsen, revision mv.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarderne for offentlig revision, idet revisionen udføres på grundlag af bestemmelserne i lov om kommunernes styrelse og kommunens revisionsregulativ. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit ”Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet”. Vi er uafhængige af Københavns Kommune i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA’s Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Centrale forhold ved revisionen

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af årsregnskabet for regnskabsåret 2019. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af årsregnskabet som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold.

Sociale udgifter

Ud fra vores professionelle vurdering er revisionen af området for de sociale udgifter med statsrefusion det revisionsområde, der har den største betydning for den finansielle revision, da der er væsentlige udgifter på dette område, der refunderes af staten. Københavns Kommune skal have tilrettelagt konkrete og sikre forretningsgange, således at der sker en korrekt sagsbehandling af borgernes rettigheder til sociale ydelser, således at der udbetales de korrekte ydelser, der kan refunderes af staten. Reglerne på området er komplekse og kræver derfor, at ledelsen i kommunen fastlægger retningslinjer for forretningsgange og sagsbehandling.

Vores behandling i revisionen

Vi har gennemgået og testet væsentlige forretningsgange på områder med statsrefusion på det sociale område samt gennemført revision af et antal personsager til afdækning af, om der sker en korrekt udbetaling af sociale ydelser med refusion. Vi har revideret i henhold til bekendtgørelse nr. 1591 af 15. december 2017 om statsrefusion og tilskud samt regnskabsaflæggelse og revision på visse områder inden for Børne- og Socialministeriets, Beskæftigelsesministeriets, Udlændinge- og Integrationsministeriets, Transport-, Bygnings- og Boligministeriets og Undervisningsministeriets ressortområder (revisionsbekendtgørelsen).

Resultatet af vores revision er afrapporteret til kommunen i revisionsberetning af 15. juni 2020 i tværministerielle oversigter til følgende ministerier: Beskæftigelsesministeriet, Social- og Indenrigsministeriet samt Udlændinge- og Integrationsministeriet. Vi har endvidere revideret statsrefusionskemaet for 2019 uden modifikationer af erklæringen.

Fremhævelse af forhold i regnskabet

Uden at modificere vores konklusion henleder vi opmærksomheden på bevillingsregnskabet og obligatoriske oversigters beskrivelse af Opus Debitor på side 6, hvor ledelsen beskriver den betydelige usikkerhed knyttet til manglende afstemninger af Københavns Kommunes tilgodehavender, herunder usikkerhed for at kommunens indtægter ikke er korrekt indregnet i regnskabet samt at potentielle tab/afskrivninger ikke er identificeret i regnskabet.

Fremhævelse af forhold vedrørende revisionen

Københavns Kommune har i overensstemmelse med kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv. medtaget det af Borgerrepræsentationen godkendte resultatbudget for 2019 som sammenligningstal i årsregnskabet for 2019. Disse sammenligningstal har ikke været underlagt revision.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere Københavns Kommunes evne til at fortsætte driften, at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant, samt at udarbejde årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere Københavns Kommune, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarderne for offentlig revision, jf. bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv., altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugerne træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarderne for offentlig revision, jf. bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv., foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved

væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.

- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af Københavns Kommunes interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om Københavns Kommunes evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at Københavns Kommune ikke længere kan fortsætte driften.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed, og oplyser dem om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, tilhørende sikkerhedsforanstaltninger.

Andre Oplysninger end årsregnskabet og revisors erklæring herom

Ledelsen er ansvarlig for Andre Oplysninger. Andre Oplysninger omfatter de øvrige oplysninger i årsberetningen, som ikke er omfattet af vores revision og vores erklæring herom, jævnfør konklusionsafsnittet ovenfor.

Vores konklusion om årsregnskabet dækker ikke Andre Oplysninger, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om disse.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse Andre Oplysninger og i den forbindelse overveje, om Andre Oplysninger er væsentligt inkonsistente med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation. Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er væsentlig fejlinformation i Andre Oplysninger, skal vi rapportere om dette forhold.

Vi har ingenting at rapportere i den forbindelse.

Erklæring i henhold til anden lovgivning og øvrig regulering

Yderligere oplysninger krævet i henhold til "bekendtgørelse om kommunal og regional revision"

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsberetning til Borgerrepræsentationen.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser, som omhandlet i bekendtgørelse om kommunal og regional revision.

Vi blev af Borgerrepræsentationen første gang valgt som revisor for Københavns Kommune i 2008 for regnskabsåret 2009. Vi har fungeret som sagkyndig revision i en samlet sammenhængende periode fra dette tidspunkt frem til og med regnskabsåret 2019. Vi blev senest antaget efter udbudsprocedure og med underskrevet aftale den 19. december 2017.

Kritisk udtalelse om juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision

Ledelsen er ansvarlig for, at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Ledelsen er også ansvarlig for, at der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de aktiviteter, der er omfattet af årsregnskabet. Ledelsen har i den forbindelse ansvar for at etablere systemer og processer, der understøtter sparsommelighed, produktivitet og effektivitet.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at gennemføre juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision af udvalgte emner i overensstemmelse med standarderne for offentlig revision. I vores juridisk-kritiske revision efterprøver vi med høj grad af sikkerhed for de udvalgte emner, om de undersøgte dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. I vores forvaltningsrevision vurderer vi med høj grad af sikkerhed, om de undersøgte systemer, processer eller dispositioner understøtter skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de aktiviteter, der er omfattet af årsregnskabet.

Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er anledning til væsentlige kritiske bemærkninger, skal vi rapportere herom.

Det udførte arbejde har givet anledning til følgende kritiske bemærkninger:

Kritisk bemærkning til den udførte forvaltningsrevision

Vi har ved vores revision af Københavns Kommunes forvaltning konstateret mangler vedrørende økonomistyringen af tilgodehavender for så vidt angår afstemninger mellem økonomisystemet og underliggende debitorsystem. Vi henleder opmærksomheden på bevillingsregnskabet og obligatoriske oversigters beskrivelse af Opus Debitor på side 6.

Vi har ikke yderligere væsentlige kritiske bemærkninger at rapportere i forbindelse med den udførte juridisk-kritiske revision og forvaltningsrevision.”

2.1 Centrale forhold ved revisionen

Som nævnt ovenfor, indeholder vores revisionspåtegning en særskilt omtale af centrale forhold ved revisionen, hvilket er de forhold, der, efter revisors faglige vurdering, har størst betydning for revisionen af årsregnskabet i indeværende periode.

For Københavns Kommune er det vurderet, at sociale udgifter med statsrefusion er særligt risikofyldt, idet der er væsentlige udgifter på dette område, der refunderes af staten.

Københavns Kommune skal have tilrettelagt konkrete og sikre forretningsgange, således at der sker en korrekt sagsbehandling af borgerens rettigheder til sociale ydelser, og at der udbetales de korrekte ydelser, der kan refunderes af staten. Reglerne på området er komplekse og kræver derfor, at ledelsen i kommunen fastlægger retningslinjer for forretningsgange og sagsbehandling.

Vi har gennemgået og testet væsentlige forretningsgange på områder med statsrefusion på det sociale område, samt gennemført revision af et antal personsager til afdækning af, om der sker en korrekt udbetaling af sociale ydelser med refusion. Vi har revideret i henhold til bekendtgørelse om statsrefusion og tilskud samt regnskabsaflæggelse.

Vi henviser til særskilt beretning herom.

For en nærmere beskrivelse af vores risikovurdering og revisionsstrategi henvises til nedenstående afsnit 4 og 5.

3. Revisionsbemærkninger til årsregnskabet

Som anført i vores beretninger for tidligere år, besluttede ØU, at kommunen skulle igangsætte et projekt med henblik på at ”skabe et betryggende kontrolmiljø i kommunen”. Et betryggende internt kontrolmiljø handler ikke om at indføre flere kontroller eller mere dokumentation. Det handler derimod om at sætte ind, hvor risikoen er størst, og designe kontroller under hensyntagen til risiko og væsentlighed. I den proces skal kontroller i størst muligt omfang systemunderstøttes af automatiske kontroller, og der skal være fortsat ledelsesmæssig fokus på uddannelse af medarbejderne i at forstå og udføre kontroller på relevante områder.

Generelt er det vores vurdering, at forretningsgange mv. i Københavns Kommune er designet i overensstemmelse med de gældende regler, og at efterlevelse heraf understøtter kommunens regnskabsafklæggelse og økonomistyring på betryggende vis.

I lighed med tidligere år er det dog vores opfattelse, at det er kritisabelt, at økonomistyringen omkring kommunens tilgodehavende ikke har fungeret hensigtsmæssigt. Der er således fortsat konstateret mangler, for så vidt angår afstemningen mellem økonomisystemet og det underliggende debitorsystem. De manglende afstemninger medfører en risiko for, at kommunens indtægter ikke er korrekt indregnet, og potentielle tab/afskrivninger ikke er identificeret i regnskabet (se også revisionsbemærkning 3 for en nærmere omtale af forholdet). Efter vores opfattelse er der således fortsat behov for, at kommunen fokuserer på den igangsatte proces omkring udarbejdelse af fælles forretningsgange og et mere betryggende kontrolmiljø med henblik på at øge kvaliteten i regnskabsafklæggelsen.

Vores gennemgang af vores revisionsindsatsområder i 2019 har - ud over den manglende afstemning af kommunens tilgodehavender - vist mangler i den interne kontrol mv., afstemninger herunder af balancens poster samt adgangsstyring på it vedrørende drift og vedligeholdelse af Kvantum (der henvises særligt til revisionsbemærkningerne 1, 2, 6 og 14). Dette kan medføre en forøget risiko for besvigelser. Kommunen har, efter det oplyste, igangsat en proces til løsning af foranstående.

3.1 Revisionsbemærkninger for 2019

Revisionen har givet anledning til i alt 15 revisionsbemærkninger. Af de afgivne revisionsbemærkninger kan:

- 3 revisionsbemærkninger henføres til forvaltningsrevisionen
- 11 revisionsbemærkninger henføres til revisionen af årsregnskabet
- 1 revisionsbemærkning henføres til socialrevisionen.

Siden 2018 har vi lukket 5 bemærkninger samt 6 delbemærkninger. Der henvises til oversigt under afsnit 3.3. I nedenstående tabel er oplistet de igangværende revisionsbemærkninger for 2019:

Revisionsbemærkninger vedrørende årsregnskabet		Afsnit
Nr. 1	Regnskabsafslutningsprocessen – Revisionsbemærkning nr. 1	3.1.1
Nr. 2	Revision af balancen – Revisionsbemærkning nr. 2	3.1.2
Nr. 3	Debitorområdet – Revisionsbemærkning nr. 3	3.1.3
Nr. 4	Anlægsregnskaber – Revisionsbemærkning nr. 4	3.1.4
Nr. 5	Lønadministration mv. – Revisionsbemærkning nr. 5	3.1.5
Nr. 6	Regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller – Revisionsbemærkning nr. 6	3.1.6
Nr. 7	Kontrol med overholdelse af reglerne om Skatmoms – Revisionsbemærkning nr. 7	3.1.7
Nr. 8	Kommunens regler for indkøb – Revisionsbemærkning nr. 8	3.1.8
Nr. 9	Takster TMF – Revisionsbemærkning nr. 9	3.1.9
Nr. 10	Tilskudsadministration – Revisionsbemærkning nr. 10	3.1.10
Nr. 11	Indtægter – Revisionsbemærkning nr. 11	3.1.11
Nr. 12	Mellemkommunale refusioner – Revisionsbemærkning nr. 12	3.1.12
Nr. 13	Anvendelse af alternativ modtager i KMD Aktiv – Revisionsbemærkning nr. 13	3.1.13
Nr. 14	Cybersecurity og Persondata – Revisionsbemærkning nr. 14	3.1.14

I ”Revisionsberetning for 2019 vedrørende sociale og beskæftigelsesrettede udgifter, der er omfattet af statsrefusion”, hvortil vi skal henvise, har vi givet revisionsbemærkninger inden for følgende områder:

Revisionsbemærkninger		Afsnit
Fælles – bemærkninger vedr. Beskæftigelsesministeriet og Social- og Indenrigsministeriet		
Nr. 15	System- og statusafstemninger (mangelfulde afstemninger)	3.2.1

På det sociale område er der konstateret et fald i antallet af revisionsbemærkninger på 2 (1 mod 3 sidste år). Der bør være fokus på at fastholde det lave antal bemærkninger.

Vi kan oplyse, at vores revisionsbemærkninger og observationer er gennemgået med kommunens direktion, og det er deres opfattelse, at den økonomiske effekt af revisionsbemærkningerne og observationerne sammenlagt er uvæsentlige for årsregnskabet som helhed.

3.1.1 Regnskabsafslutningsprocessen - Revisionsbemærkning nr. 1

Organisationsområde		Forvaltningerne	Revisionsområde / emne	Regnskab
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
Regnskabsafslutningsprocessen	<p>Kommunens forretningsgange vedrørende regnskabsafklæggelse er gennemgået. Ved denne gennemgang har vi vurderet, om kommunen i tilstrækkelig grad sikrer korrekt regnskabsafklæggelse ved hjælp af procedurer, ansvarsplacering og ledelsestilsyn, herunder anvendelse af materialeplaner og andre styringssystemer.</p> <p>Procedurerne er beskrevet i Regnskabsdirektivet 2019, Lukkebreve regnskabsafslutning 2019 samt Bilag til lukkebreve - tidsfrister.</p> <p>Vi anførte i vores beretning for 2017 og 2018, at:</p> <p><i>"Det er vores opfattelse, at processen vedrørende regnskabsafklæggelsen i 2017 og 2018 generelt ikke har fungeret tilfredsstillende.</i></p> <p><i>Det skal henstilles, at procedurerne forbedres, og særligt ansvarsplacering og ledelsestilsyn skærpes for 2019. Det er et problem, at det ikke er tydeligt, hvem der er regnskabsansvarlig og dermed, hvem der skal forestå et skærpet ledelsestilsyn med tilrettelæggelsen og fremdriften af regnskabsafklæggelsen i Københavns Kommune".</i></p>	<p>Det er vores opfattelse, at processen vedrørende regnskabsafklæggelsen i 2019 ikke i tilstrækkelig grad er forbedret i forhold til 2018, og der er således stadig forhold, der skal forbedres.</p> <p>Det skal derfor henstilles, at procedurerne forbedres, og særligt at ansvarsplacering og ledelsestilsyn skærpes for 2020 på følgende væsentlige områder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Indberetning af B-indkomst - Kvalitetssikring af obligatoriske oversigter og noter i regnskabet - Afstemning af fagsystemer til både driftsregnskab og balance - Klassifikationsfejl i balancen - Afstemning og berigtigelse af balancekonti - Intern kontrol/kategorisering af balanceafstemninger i KS - Eliminering af manuelle korrektioner i det trykte regnskab - Fejl i periodisering mellem årene. <p>Der henvises til de efterfølgende specifikke revisionsbemærkninger for yderligere oplysninger.</p>		<p>2017</p> <p>2018</p> <p>2019</p>

3.1.2 Revision af balancen - Revisionsbemærkning nr. 2

Organisationsområde	Forvaltningerne	Revisionsområde / emne	Balancen
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning	Omtalt år
Balancen	<p>Alle fælleskonti og dermed hovedparten af balancen afstemmes samlet i Økonomiforvaltningen i løbende dialog med fagforvaltningerne. Hver forvaltning er fortsat ansvarlig for egne poster. Derudover har fagforvaltningerne enkelte specifikke konti, som direkte afstemmes i fagforvaltningen, og hvor Økonomiforvaltningen fører tilsyn.</p> <p>Pr. 31. december 2019 var der foretaget afstemning på i alt 2.569 balancekonti i hele kommunen, hvoraf:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2.403 konti er kategoriseret som ”Afstemt uden bemærkninger” - 126 konti er kategoriseret som ”Afstemt til opfølgning” - 40 konti er kategoriseret som ”Ikke afstemt” (der væsentligst kan henføres til debitorområdet). <p>Intern revision har foretaget en gennemgang og revision af de af Koncernservice og forvaltningerne udarbejdede afstemninger og har konstateret flere fejl/forhold, som skal berigtiges og iagttages fremover. Forholdene kan blandt andet henføres til:</p> <p>Materielle anlægsaktiver De materielle anlægsaktiver er 6 mio.kr. for høje, hvilket primært skyldes forkert kategorisering af aktiver til salg.</p> <p>Finansielle anlægsaktiver Kommunens finansielle anlægsaktiver er 54 mio.kr. for høje og kan primært henføres til klassifikationsfejl af debitorer. Herudover er det konstateret, at Københavns Kommune har tertiære rettigheder på ejendomme beliggende i andre kommuner, som ikke er registreret i regnskabet, hvilket medfører, at kommunens opgørelse over tilbagekøbsrettigheder ikke er fuldstændig og undervurderet. Ballerup Kommune har i december 2019 indbetalt 53 mio.kr. vedrørende Københavns Kommunes andel af frikøbsbeløb for perioden 1998-2019 for ejendomme med hjemfaldspligt beliggende i Ballerup Kommune.</p> <p>Omsætningsaktiver Omsætningsaktiverne er 32,7 mio.kr. for lave. Fejlen kan væsentligst henføres til klassifikationsfejl af ratebetalinger til selvejende institutioner og kreditorer. Desuden henvises til revisionsbemærkning nr. 3 vedrørende kommunens manglende afstemning af Opus Debitor. Endvidere mangler der udkontering til driftsregnskabet af lønfusioner på 19 mio.kr.</p> <p>Egenkapital Kommunens egenkapital er som følge af de øvrige observerede fejl 73,8 mio.kr. for lav.</p> <p>Hensat forpligtelse Den hensatte forpligtelse er 39,3 mio.kr. for høj, hvilket skyldes dobbeltregistrering af personer med tjenestemandspensionsforpligtelse.</p> <p>Langfristet gæld Kommunens langfristede gæld er 1,1 mio.kr. for lav, hvilket skyldes forkert indregning af kommunens gæld vedrørende ældreboliger.</p> <p>Kortfristet gæld Kommunens kortfristede gæld er 98,3 mio.kr. for høj. Fejlen er primært klassifikationsfejl, der kan henføres til feriepenge, selvejende institutioner og kreditorer. Desuden henvises til revisionsbemærkning nr. 3 vedrørende kommunens manglende afstemning af Opus Debitor. Endvidere mangler der udkontering til driftsregnskabet af lønrefusioner på 21 mio.kr.</p>	<p>Der er konstateret en forbedring af kvaliteten i de foretagne afstemninger og dermed kommunens evne til at aflægge et retvisende regnskab. Der er dog stadig konstateret mange klassifikationsfejl og mangler, som skal berigtiges og iagttages fremover.</p> <p>Samlet medfører disse forhold desuden en potentiel driftsmæssig påvirkning på i alt 35,3 mio.kr., der primært kan henføres til manglende udredning af kommunens debitorområde og manglende udkontering til forvaltningerne af modtagne lønrefusioner.</p> <p>Endelig henstilles, at de tertiære rettigheder på ejendomme beliggende i andre kommuner registreres i regnskabet, således at værdien af kommunens tilbagekøbsrettigheder bliver retvisende, og kommunen kan kontrollere fuldstændigheden i afregninger fra andre kommuner.</p> <p>Forhold, der ikke korrigeres i regnskabet, er også anført i afsnit 7.2 som ”Ikke-korrigerede fejl i regnskabet”.</p> <p>Det er vurderet, at forholdene ikke er væsentlige i forhold til den samlede vurdering af kommunens årsregnskab.</p> <p>Det skal endvidere anføres, at der er foretaget væsentlige manuelle korrektioner - i forhold til bogføringen - i det trykte regnskab.</p>	2015 2016 2017 2018 2019

3.1.3 Debitorområdet - Revisionsbemærkning nr. 3

Organisationsområde		Økonomiforvaltningen	Revisionsområde / emne	Debitorer
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
Debitorer	<p>I lighed med 2018 forelå der ved lukning af regnskab 2019 ikke en fuld afstemning af Københavns Kommunes tilgodehavender i debitorsystemet (KMD Opus Debitor), hvorfor området i regnskabet fremstår som "ikke afstemt" under Økonomiudvalget, som overtog ansvaret for kommunens debitorhåndtering fra Kultur- og Fritidsudvalget i marts 2018.</p> <p>Der blev primo 2019 nedsat en større projektgruppe, der skulle arbejde med proceskortlægning og afstemning af KMD Opus Debitor og Kvantum med henblik på at sikre en retvisende debitor masse ved regnskabsafleggelse i 2019. Ved årsafslutningen er arbejdet med proceskortlægning af de prioriterede områder afsluttet, og der er specificeret differencer for 76% af den samlede volumen på området.</p> <p>KS oplyser, at differencerne indikerer, at der mangler registrering af indtægter i Kvantum, men også at oprydningen kan afstedkomme udgifter for forvaltningerne i form af afskrivninger af uerholdelige beløb, forældede krav og tilbageførelse af dobbeltregistrerede indtægter.</p>	<p>Det henstilles, at arbejdet i "Projekt afstemning og driftsstabilisering af debitorområdet" afsluttes hurtigst muligt, således at den betydelige usikkerhed knyttet til den manglende afstemning af Københavns Kommunes tilgodehavender elimineres.</p> <p>Den overordnede afstemning pr. 31.12.2019 viser en samlet nettoforskel på ca. 24 mio.kr. mellem opkrævningsystemet og regnskabsystemet udover klassifikationsfejl i balancen.</p> <p>Der er således usikkerhed om, at kommunens indtægter ikke er korrekt indregnet i regnskabet, samt at potentielle tab/afskrivninger ikke er identificeret i regnskabet og således har en negativ påvirkning på forvaltningernes økonomistyring.</p> <p>Der henvises til den uafhængige revisors revisionspåtegning i afsnit 2.</p>		2018 2019

3.1.4 Anlægsregnskaber - Revisionsbemærkning nr. 4

Organisationsområde		Økonomiforvaltningen	Revisionsområde / emne	Anlægsregnskaber
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
Anlægsregnskaber	<p>Aflæggelse af anlægsregnskaber</p> <p>Vi har ved gennemgang af udvalgte anlægsregnskaber undersøgt, om forvaltningernes regnskabsaflæggelse er foretaget i overensstemmelse med lovgivningens og kommunens regler vedrørende aflæggelse af anlægsregnskaber.</p> <p>Den talmæssige korrekthed og sammenhængen mellem regnskabet og de enkelte poster er kontrolleret ved brug af det foreliggende regnskabsmateriale.</p> <p>Det er stikprøvevist påset, om regnskabets udgifter og indtægter har hjemmel i de afgivne bevillinger. Det er konstateret, at det ikke er muligt at sikre en fuldstændig afstemning til kommunens regnskab, da regnskaberne udarbejdes manuelt ved brug af oplysninger fra flere systemer.</p> <p>Systemunderstøttelse i Kvantum.</p> <p>I forbindelse med implementeringen af Kvantum skulle der, som led i økonomiforvaltningens ledelsestilsyn i 2019, etableres en systemunderstøttet anlægsopfølgning i Kvantum. Dette er endnu ikke sket. Det betyder, at det er yderst vanskeligt at få et samlet overblik over kommunens igangværende anlægsarbejder, hvilket medfører en øget risiko for, at anlægsregnskaber ikke aflægges i overensstemmelse med de gældende regler, ligesom der er usikkerhed om, hvorvidt alle indtægter og udgifter medgår i regnskabet, når de udarbejdes manuelt med oplysninger fra flere systemer.</p> <p>Opfølgning 2019:</p> <p>Indlæsningen af regnskabsdata fra alle forvaltninger er afsluttet i marts 2020. Der er endnu ikke aflagt anlægsregnskaber på baggrund af den nye løsning. Den endelige udarbejdelse af forretningsgangen på anlæg er udskudt.</p>	<p>Det skal henstilles, at der designes og implementeres en fælles administrativ forretningsgang, der beskriver regler, aktiviteter, roller og ansvar i forbindelse med regnskabsføring af anlægsarbejder i KK.</p> <p>Regelsættet skal sikre, at alle anlægsregnskaber fremover aflægges rettidigt og i overensstemmelse med registreringerne i kommunens regnskabssystem.</p>		2018 2019

3.1.5 Lønadministration mv. - Revisionsbemærkning nr. 5

3.1.5.1 Vederlag til politikere - revisionsbemærkning nr. 5.1

Organisationsområde		Økonomiforvaltningen	Revisionsområde / emne	Vederlag
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
Sagsgennemgang	<p>Vi har i lighed med tidligere år konstateret fejl i udbetaling af vederlag til politikere.</p> <p>Gennemgangen har vist fejl i udbetalingen af vederlag og diæter til 13 personer, der kan henføres til:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korrektion af vederlag for 2018 er foretaget forkert • Forkert vederlag til faste medlemmer og stedfortrædere ved rokeringer i de stående udvalg • Forkert vederlag ved forholdsmæssige udbetalinger til stedfortrædere i BR. • Forkert vederlag ved lovligt forfald (orlov mv.) og udtræden ved BR og stående udvalg. <p>I forbindelse med vores gennemgang af udbetalte vederlag og diæter har vi observeret flere fejl, som kan henføres til:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fejl i grundlaget for reguleringer udarbejdet af BR-sekretariatet • Manglende behandling af fremsendte reguleringssager i KS. 	<p>Der er konstateret, at det for meget udbetalte udvalgsvederlag er krævet tilbagebetalt, hvorefter bemærkningen anses for afsluttet.</p> <p>Vi skal henstille, at forretningsgangene gennemgås, og at der designes og implementeres forretningsgange, der sikrer, at fejl identificeres og rettes inden udbetalingen til medlemmerne foretages.</p>		<p>2017</p> <p>2018</p> <p>2019</p>

3.1.5.2 Sagsgennemgang - revisionsbemærkning nr. 5.2

Organisationsområde		Økonomiforvaltningen	Revisionsområde / emne	Kørselsgodtgørelse
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
Sagsgennemgang	<p>Den stikprøvevise gennemgang af 101 sager har vist 2 typer af fejl og mangler, der kan karakteriseres som systematiske. De systematiske fejl og mangler kan henføres til:</p> <p>Kørselsgodtgørelse</p> <p>I 3 sager fra den stikprøvevise gennemgang og i 10 sager fra den udvidede gennemgang er kravene fra SKAT i forhold til arbejdsgiverens dokumentation og kontrol af kørselsgodtgørelse ikke efterlevet fuldt ud. Fejlene kan henføres til:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Flere forskellige skabeloner anvendes og ikke alle opfylder kravene fra SKAT • Formål med kørsel ikke udfyldt • Adresse kørt fra eller til er ikke udfyldt • Indberettede antal km stemmer ikke til udbetalte antal km • Returrejse fremgår ikke • Kørselsbemyndigelse foreligger ikke ved anvendelse af høj sats • Kontrol af afstand i Krak ikke i overensstemmelse med antal km • Registreringsnummer fremgår ikke. <p>Over- og merarbejde til medarbejdere uden højeste tjenestetid</p> <p>For medarbejdere, for hvem der ikke er fastsat en højeste tjenestetid, er der i overenskomsten særlige krav i forbindelse med udbetaling af merarbejde. I 4 tilfælde er formkravene i de respektive overenskomster i forhold til dokumentation og kontrol - for at godtgørelse af merarbejde kan ydes til medarbejdere uden højeste arbejdstid - ikke efterlevet fuldt ud.</p>	<p>Det henstilles, at der vedrørende kørselsgodtgørelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • implementeres en fælles skabelon/blanket i hele kommunen, som opfylder SKATs krav. • etableres en central temakontrol af den fremsendte dokumentation. <p>Vedrørende dokumentation for udbetaling af mer- og overarbejde til personer uden højeste tjenestetid henstilles, at KS udarbejder en handleplan, der fremover skal sikre, at der foreligger dokumentation for, at overenskomstens krav er opfyldt forud for udbetaling af merarbejde til medarbejdere uden højeste tjenestetid.</p>		2019

3.1.6 Regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller - Revisionsbemærkning nr. 6

3.1.6.1 Administration af autorisationer - revisionsbemærkning nr. 6.1

Organisationsområde		Økonomiforvaltningen	Revisionsområde / emne	Kvantum
Reference	Observationer og risici		Revisionsbemærkning	Omtalt år
Administration af autorisationer	<p>Gennemgangen af autorisationer er foretaget med udgangspunkt i "Best Practice" i forhold til funktionsadskillelse mellem forretningsbrugere, SAP Basis/Drift og forretningskonsulenter/udviklere.</p> <p>Inden for Ordre-til-Indkøb er der identificeret tildeling af jobfunktions- og funktionsroller, der enkeltvis eller i kombination indeholder konflikter med hensyn til funktionsadskillelse.</p> <p>Gennemgangen af autorisationer er foretaget med udgangspunkt i "Best Practice" i forhold til funktionsadskillelse mellem forretningsbrugere, SAP Basis/Drift og forretningskonsulenter/udviklere.</p> <p>Inden for Ordre-til-Indkøb er der identificeret tildeling af jobfunktions- og funktionsroller, der enkeltvis eller i kombination indeholder konflikter med hensyn til funktionsadskillelse.</p> <p>Analysen af autorisationer med data pr. september 2019 viser tre SoD-konflikter med "High risk". Vi har efterprøvet de kontroller, der reducerer risikoen.</p> <p>Kontrollen, der automatisk sætter spær på fakturaer ved ændring i betalingsoplysninger, er gennemgået og testet. Ændringer til en fakturas betalingsoplysninger skal godkendes manuelt, inden fakturaen kan frigives til betaling i systemet. Vores test har vist, at kontrollen ikke har været tilstrækkelig dokumenteret og dermed ikke effektiv i de tre tilfælde.</p> <p>Kontrollen skal udføres ved at sammenholde ændringen til den underliggende eksterne faktura, for at kontrollen er effektiv. En yderligere stikprøvekontrol foretaget af ledelsen i KS har vist flere mangler i kontrollen.</p> <p>Vi har ved vores revision ikke konstateret konkrete forhold, der giver anledning til mistanke om tilsigtede eller utilsigtede uregelmæssigheder eller besvigelser som følge af ovenstående forhold.</p> <p>Gennemgangen har desuden vist, at de mitigerende kontroller ikke er direkte koblet til de identificerede SoD-konflikter, men er en generel opstilling af de godkendte forretningsgange, risici og supplerende kontroller. KS har oplyst, at der i 2020 skal arbejdes på en validering af de eksisterende forretningsgange samt en direkte kobling mellem SoD-konflikter og etablerede kontroller.</p>		<p>Det skal i lighed med 2018 henstilles, at den manuelle opdagende kontrol, der skal sikre mod besvigelser i forbindelse med ændringer i betalingsoplysninger, udføres effektivt, således at den manglende funktionsadskillelse, der er identificeret ved gennemgangen af autorisationer, er underlagt en effektiv intern kontrol. Det henstilles endvidere, at ledelsestilsynet skærpes i forhold til at sikre, at kontrollen udføres som forventet.</p>	<p>2017</p> <p>2018</p> <p>2019</p>

3.1.6.2 Stikprøvekontrol og bilagsgennemgang - revisionsbemærkning nr. 6.2

Organisationsområde		Forvaltningerne	Revisionsområde / emne	Bilagskontrol
Reference	Observationer og risici		Revisionsbemærkning	Omtalt år
Stikprøvekontrol og bilagsgennemgang	<p>Det betragtes som god governance, at ledelsen løbende overvåger, at der er et effektivt internt kontrolmiljø, som sikrer overholdelse af gældende regler og forskrifter og adresserer væsentlige risici.</p> <p>En nøglekontrol i den henseende er den stikprøvevise bilagskontrollen, som udføres af KS.</p> <p>Revisionens genudførelse af kontrollen og supplerende stikprøvevise gennemgang af bilag viser i lighed med den af KS udførte kontrol, at der er flere fejl og mangler i bilagshåndteringen i bogføringen, der kan henføres til:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Manglende dokumentation • Ikke-sigende konteringstekst • Forkert momsbehandling. <p>Herudover har vores gennemgang vist konteringsfejl i forhold til de af Økonomi- og Indenrigsministeriet udmeldte autoriserede konteringsregler.</p> <p>Bilagsmaterialet består almindeligvis både af traditionelle bilag – fx fakturaer og kvitteringer – og andre regnskabsmaterialer såsom korrespondance, tilbud/aftaler og andre dokumenter, som kan være nødvendige som bevis for, at registreringerne er rigtige og foretaget korrekt. Manglende dokumentation øger risikoen for, at besvigelser kan holdes skjult, såfremt det ikke er muligt at påse, hvilke ydelser mv. fakturaen reelt dækker.</p> <p>Herudover har vores gennemgang vist konteringsfejl i forhold til de af Økonomi- og Indenrigsministeriet udmeldte autoriserede konteringsregler, og vi har i forbindelse med vores gennemgang konstateret og forhindret økonomiske tab på grund af forkert momsbehandling.</p>		<p>Det skal i lighed med tidligere år henstilles, at forvaltningerne skærper tilsynet med, at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • økonomi- og indenrigsministeriets autoriserede konteringsregler efterleves • der i forbindelse med registreringen i økonomisystemet vedlægges tilstrækkelig dokumentation, der sikrer, at det i forbindelse med 2. godkendelsen kan påses, at betalingen er foretaget på et validt grundlag. <p>Det anbefales i den forbindelse, at der gennemføres en justering af artskontoplanen og at der udarbejdes en konteringsvejledning hertil.</p>	<p>2017</p> <p>2018</p> <p>2019</p>

3.1.6.3 B-indkomst - revisionsbemærkning nr. 6.3

Organisationsområde		Økonomiforvaltningen	Revisionsområde / emne	Kvantum
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
B-indkomst	<p>KS har for 2018 og 2019 udarbejdet en opgørelse af kommunens udbetalinger i Kvantum, hvor der er krav om B-indkomst indberetning, og af de afgivne oplysninger fra eIndkomst.</p> <p>Opgørelsen er ikke fuldstændig, ligesom der ikke er foretaget de fornødne afstemninger.</p> <p>Manglende behørig afstemningsdokumentation medfører risiko for, at kommunen ikke har foretaget korrekt indberetning af kommunens afholdte udgifter med B-indkomst til SKAT.</p>	<p>Det skal henstilles, at ledelsen sikrer, at de fornødne afstemninger for både 2018 og 2019 foretages, og differencer udredes, således at det kan bekræftes, hvorvidt der er foretaget korrekt indberetning af B-indkomst til SKAT.</p>		<p>2018</p> <p>2019</p>

3.1.7 Kontrol med overholdelse af reglerne om Skatmoms - Revisionsbemærkning nr. 7

Organisationsområde		Økonomiforvaltningen	Revisionsområde / emne	Skatmoms-området
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
Kontrol med overholdelse af reglerne om moms	I 2015 anførte vi følgende: <i>”Det er efter det oplyste forvaltningerne, der har ansvaret for at sikre korrekt opkrævning og korrekt momsfradrag af moms på de momsberende aktiviteter i kommunen.</i>	Opfølgningen på revisionsbemærkningen viser: <ul style="list-style-type: none"> at kommunen har et momstilgodehavende på 13,9 mio.kr. for 2018 hos Skattestyrelsen, og at kommunen har anmodet Skattestyrelsen om 9,1 mio.kr. i refusion af energiafgifter for 2015-2017, mens opgørelsen for 2018 er ved at blive færdiggjort. Revisionsbemærkningen videreføres derfor for 2019, idet den forventes endeligt afsluttet, når Skattestyrelsen har godkendt og udbetalt årene 2015-2018.		2015
	<i>Vi har, på baggrund af interview med en række af forvaltningerne, konstateret, at der ikke er en compliance-funktion centralt placeret i kommunen eller i de enkelte forvaltninger, der fører tilsyn med, at der sker korrekt behandling af Skatmoms”.</i>			2016
	Opfølgning 2019: <i>Momssandsynliggørelse</i> Forretningsgangen for momssandsynliggørelse har fungeret effektivt i 2019, hvor compliance-funktionen i KS har dokumenteret sammenhængen mellem registreringerne i Kvantum og momsafregningerne.			2017
	Ifølge det oplyste, er kommunens momstilgodehavende for 2018 endnu ikke endeligt afklaret. P.t. har Skattestyrelsen tilbagebetalt 25,0 mio.kr., mens de resterende 13,9 mio.kr. afventer en endelig udredning med Skattestyrelsen vedrørende lukkede Senumre.			2018
	<i>Hjemtagelse af energiafgifter</i> Ifølge det oplyste, er der anmodet om 9,1 mio.kr. i refusion af energiafgifter for 2015-2017, som endnu ikke er sagsbehandlet/udbetalt af Skattestyrelsen. Opgørelsen for 2018 er ved at være færdig, mens den fremadrettede refusionshjemtagelse forventes hjemtaget forskudt med et år i forhold til opgørelsesåret.			2019

3.1.8 Kommunens regler for indkøb - Revisionsbemærkning nr. 8

Organisationsområde	Forvaltningerne	Revisionsområde / emne	Indkøbsområdet
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning	Omtalt år
Kommunens regler for indkøb	<p>I beretningerne siden 2015, er anført:</p> <p><i>"I lighed med forhold rapporteret ved sidste års revision er der observeret manglende overholdelse af KK's indkøbsaftaler på mindre indkøb/opgaver, herunder digitaliseret understøttelse af indkøb".</i> KK har i forbindelse med fuld implementering af det nye økonomisystem Kvantum 1. januar 2019 taget et væsentligt skridt hen mod mere effektive indkøb.</p> <p>En del af målbilledet, som er udmøntet i kommunens indkøbspolitik for 2019-2022, sætter bl.a. mål og retning for køb af varer og tjenesteydelser. I indkøbspolitikken er endvidere anført, en målsætning om, at <i>"95% af de indkøbte varer er købt hos den rigtige leverandør ved udgangen af 2021."</i></p> <p>Opfølgning 2019</p> <p>I Kvantum er det muligt at følge op på kommunens og forvaltningernes målopfyldelse i forhold til anvendelse af indkøbssystemet.</p> <p>Brugen af indkøbsordrer i Kvantum er steget gennem 2019, men lader til at stagnere mellem 35 og 40% de seneste måneder. For december måned viste opgørelsen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antal indkøbsordrer/fakturaer foretaget igennem indkøbssystemet i forhold til det samlede antal fakturaer: 34% • Indkøb i beløb igennem indkøbssystemet i forhold til det samlede indkøb: 35%. <p>Intern Revision har foretaget en undersøgelse af forvaltningernes køb af eksterne konsulent- og advokatydelse.</p> <p>Undersøgelsen viste, at rammeaftaler kun er benyttet i 10 ud af 21 indkøb (sager).</p> <p>IR har samtidig opgjort, at</p> <ul style="list-style-type: none"> • under 35% af kommunens samlede indkøb af ekstern advokatbistand i 2018 er sket på den gældende rammeaftale vedr. juridisk bistand • kun ca. 50% af kommunens samlede indkøb af ekstern konsulentbistand i 2018 er sket på gældende og obligatoriske SKI-rammeaftaler. 	<p>Vi henstiller derfor, at forvaltningerne og CFI sikrer et ledelsesmæssigt fokus på, at de vedtagne målsætninger realiseres, således at gældende regler for konkurrenceudsættelse overholdes, og at kommunen får realiseret de økonomiske gevinster (sparsommelighed) gennem konkurrenceudsættelse og indkøb via de indgående aftaler gennem indkøbsløsningen i Kvantum. Det skønnes, at 5,2 mia.kr. mest hensigtsmæssigt kan indkøbes via rekvisition i indkøbssystemet.</p> <p>Det er en væsentlig udfordring, at målsætningen anvender begrebet "system-compliance", som kun måler proceseffektivitet. Den måler således ikke, om kommunen køber den rigtige vare/tjenesteydelse hos den rigtige leverandør og derved sikrer, at købet er sket på en aftale der viser, at der er udvist sparsommelighed, defineret som "Det økonomisk mest fordelagtige tilbud".</p> <p>Endelig har vi konstateret en uhensigtsmæssig adfærd/kreative løsninger i forvaltningerne for at nå system-compliance, uden at der reelt er tale om en effektiv indkøbsproces.</p> <p>Vi anbefaler derfor, at kommunen får to nye målbilleder:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aftale-compliance, der viser kommunens evne til at købe konkurrenceudsatte varer/tjenesteydelser hos den rigtige leverandør 2. Proces-compliance, der viser kommunens evne til at anvende de rigtige løsninger i forbindelse med indkøb og fakturahåndtering. 	2014 2015 2016 2017 2018 2019

3.1.9 Takster TMF – Revisionsbemærkning nr. 9

3.1.9.1 Takster - revisionsbemærkning nr. 9.1

Organisationsområde		Teknik- og Miljøforvaltningen	Revisionsområde / emne	Indtægter
Reference	Observationer og risici		Revisionsbemærkning	Omtalt år
Takster	<p>I 2018 anførte vi følgende:</p> <p><i>”Borgerrepræsentation har den 21. juni 2019 pålagt Teknik- og Miljøforvaltningen ”at genberegne alle Teknik- og Miljøforvaltningens takster”.</i></p> <p><i>Genstandsfeltet er forvaltningens takster, gebyrer og priser for 2018, som fremgår af takstkataloget for 2019 samt forvaltningens øvrige priser til intern handel og arbejde for fremmed regning (herefter ”takst”).</i></p> <p><i>Baseret på eksternt analyserapport kan der på visse områder være udfordringer på takstområdet med hensyn til, om den anvendte beregningsmetode er i overensstemmelse med lovhjemmel og korrekt/behørigt underbygget, herunder at den kan dokumenteres”.</i></p> <p>Opfølgning 2019:</p> <p>Forvaltningen følger den handleplan, som Teknik- og Miljøudvalget godkendte den 28. januar 2019 på baggrund af anbefalingerne i takstanalysen.</p> <p>Handleplanen strækker sig over flere år, og det igangværende arbejde indebærer blandt andet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fortsat udvikling af beregningsmodeller • Fortsat implementering af ny governance • Implementering af tidsregistrering, som er påbegyndt i 2020. • Afklaring af principper for beregning af priser til intern handel. 		<p>Det henstilles, at handleplanen følges, så det sikres, at forvaltningens eksterne og interne takster er lovlige, transparente, korrekt beregnede og på det rigtige grundlag.</p> <p>Teknik- og Miljøforvaltningen har på baggrund af takst- og budgetanalysen genberegnet og nedsat en række takster på vejområdet, da analysen viste, at de hidtidige takster var højere end vejloven gav hjemmel til.</p> <p>Endvidere har genberegningen haft indflydelse på forvaltningens samlede indtægtsgrundlag.</p> <p>Det må forventes, at handleplanen er fuldt ud gennemført, således at taksterne for 2022 er transparente, og det kan dokumenteres fuldt ud, at taksterne er beregnet på det rigtige grundlag.</p>	2018 2019

3.1.9.2 Tilbagebetalingskrav takster - revisionsbemærkning nr. 9.2

Organisationsområde		Teknik- og Miljøforvaltningen	Revisionsområde / emne	Indtægter
Reference	Observationer og risici		Revisionsbemærkning	Omtalt år
Tilbagebetaling af takster	<p>I 2018 anførte vi følgende:</p> <p><i>”Det henstilles, at det sikres, at forvaltningens eksterne og interne takster er lovlige, transparente, korrekt beregnede og på det rigtige grundlag.</i></p> <p><i>Det kan ikke udelukkes, at genberegningen kan have indflydelse på forvaltningens samlede indtægtsgrundlag fremover, ligesom risikoen, for at det kan medføre tilbagebetalinger, er til stede.”</i></p> <p>Teknik- og Miljøforvaltningen har på baggrund af takst- og budgetanalysen genberegnet og nedsat en række takster på vejområdet, da analysen viste, at de hidtidige takster var højere end vejloven gav hjemmel til. Forvaltningen har derfor bedt advokatfirmaet Horten vurdere, om kommunen har en tilbagebetalingspligt på de dele af taksterne, som var for høje. Horten har vurderet, at forvaltningen har en helt eller delvis tilbagebetalingspligt på fem sagsområder: 1) Reklameskilte, 2) Stilladsreklamer og billboards, 3) Container og materiel, 4) Grundværdiafgifter og 5) Murankre.</p>		De konkrete tilbagebetalingskrav er ikke opgjort, men vurderes at udgøre mellem 55-85 mio.kr. inklusive udgifter til sagsbehandling i forbindelse med opgørelse og udbetaling af kravene.	2019

3.1.10 Tilskudsadministration - Revisionsbemærkning nr. 10

Organisationsområde	Kultur- og Fritidsforvaltningen	Revisionsområde / emne	Tilskudsadministration
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning	Omtalt år
Tilskudsadministration	<p>Forvaltningen har i forlængelse af Intern Revisions bemærkninger i 2017 nedsat en taskforce for tilskudsforvaltning, der skal sikre, at hele forvaltningen lever op til kravene til tilskudsforvaltning i Københavns Kommune.</p> <p>Opfølgning 2019:</p> <p>Vedrørende tilskudsområdet har KFF i december 2019 fremlagt tre indstillinger for Kultur og Fritidsudvalget (KFU):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Principper for tilskud til foreninger med øvelokaler i bunkere • Principper for brugs- og driftsaftaler • Principper for tilskud til fodboldklubber (drift af klubhus). <p>KFU godkendte indstillingen vedrørende principper for tilskud til foreninger med øvelokaler i bunkere. For at kunne tage konkret stilling til udmøntningen af princippet om ensartet tilskudsforvaltning med lige og gennemskuelige vilkår fandt KFU det nødvendigt, at de komplicerede aftaler afklares yderligere, før udvalget kan godkende indstillingerne vedrørende principper for brugs- og driftsaftaler og principper for tilskud til boldklubbers drift af klubhus. KFU anmodede derfor forvaltningen om - med udgangspunkt i udvalgets drøftelser og tilkendegivelser - at belyse konsekvenserne for foreningerne bedre og herefter vende tilbage til KFU.</p>	<p>Kultur- og Fritidsforvaltningen har ikke kunnet gennemføre og afslutte arbejdet med genopretningsplanen i 2019 som planlagt, derfor afsluttes projektet først i 2020.</p> <p>Det skal henstilles, at ledelsestilsynet med afslutning af handleplanen for genopretning af tilskudsområdet skærpes i 2020.</p>	2017 2018 2019

3.1.11 Indtægter - Revisionsbemærkning nr. 11

Organisationsområde		Kultur- og Fritidsforvaltningen	Revisionsområde / emne	Indtægter
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning	Omtalt år	
Indtægter	<p>Intern Revision (IR) havde for 2019 planlagt en undersøgelse af, hvorvidt KFF havde implementeret og efterlevet reglerne i Forretningscirkulæret for indtægter i KFF.</p> <p>KFF oplyste, at man endnu ikke havde implementeret regelsættet og at man ikke kunne dokumentere, at man på alle områder efterlevede reglerne.</p> <p>I forlængelse heraf har forvaltningen gennemgået alle indtægter i regnskab 2018 med henblik på at kortlægge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hjemmelsgrundlag samt eventuelt juridisk dokumentation for dette • Nuværende prisfastsættelse og dokumentation for principper prisfastsættelse (lovbestemt/politisk, kostpris, markedspris) • Politisk bevilling. <p>Kortlægningen af indtægter i regnskab 2018 dækker over indtægter svarende til 189 mio.kr.</p> <p>På baggrund af kortlægningen af indtægter i regnskab 2018 har forvaltningen udarbejdet en GAP-analyse. GAP-analysen viser, hvilke tiltag forvaltningen skal iværksætte for at fuldføre implementeringen af Forretningscirkulære Indtægter.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 137 mio.kr. har hjemmel i kommunalfuldmagtsreglerne. Forvaltningen har ikke på nuværende tidspunkt juridiske notater, der dokumenterer, at kommunalfuldmagtsreglerne efterleves. • I forhold til prisfastsættelse af aktiviteter med hjemmel i kommunalfuldmagtsreglerne har kortlægningen vist, at der er en uensartet prisstruktur på tværs af forvaltningen, og at der ikke foreligger et dokumenteret grundlag for prissætning af indtægter med hjemmel i kommunalfuldmagtsreglerne. • For en del indtægter med hjemmel i kommunalfuldmagtsreglerne optræder indtægtsbudgettet som en del af det vedtagne budget, der er indlæst i forvaltningens økonomisystemer, mens der ikke kan findes en tilsvarende bevilling fra Borgerrepræsentationen. Det skyldes i de fleste tilfælde, at der er tale om indtægter med en lang historik, hvor bevillingsgrundlaget er ukendt. <p>Forvaltningen vil fuldføre implementeringen af Forretningscirkulære Indtægter ved at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • indhente bemyndigelse fra Borgerrepræsentationen for alle forvaltningens indtægter. • iværksætte tiltag i forhold til ensartet prisberegning og dokumentation herfor. • udarbejde juridiske notater på indtægter med hjemmel i kommunalfuldmagtsreglerne. <p>Forvaltningen vil fremlægge endelig redegørelse for de økonomiske konsekvenser af handleplanen samt forslag til takster til drøftelse på budgetseminaret i forår 2020 med henblik på, at Kultur- og Fritidsudvalget endeligt godkender disse i forbindelse med udvalgets budgetbidrag 2021.</p>	<p>Det skal henstilles, at ledelsen sikrer, at forvaltningens genopretningsplan implementeres, således at forvaltningen efterlever Forretningscirkulæret for indtægter.</p>	2019	

3.1.12 Mellemkommunale refusioner - Revisionsbemærkning nr. 12

Organisationsområde		Økonomiforvaltningen	Revisionsområde / emne	Mellemkommunale refusioner
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
Mellemkommunale refusioner	<p>I vores revisionsberetning for 2017 er anført, at:</p> <p><i>"Det henstilles, at der gennemføres en dybdegående og systematisk gennemgang af mellem-kommunale opkrævninger og betalinger i kommunen med henblik på at identificere og berigtige manglende opkrævninger samt fejlbetalinger. Det anbefales, at denne gennemgang sker på tværs af forvaltningerne, således at arbejdet sker med det nødvendige tværgående sigte.</i></p> <p><i>Der skal til en tværgående gennemgang anvendes kompetencer inden for den mellemkommunale lovgivning med henblik på vurdering af det mellemkommunale forhold samt kompetencer til databearbejdning og datasammenkørsel.</i></p> <p><i>For at sikre en fremadrettet håndtering af opgaven anbefales det, at der gennemføres en tilpasning og effektivisering af arbejdsprocesserne på området. Et projekt skal ses i et tværgående perspektiv, der med kommunes størrelse og organisering taget i betragtning vil være en forudsætning for en hensigtsmæssig og effektiv løsning af opgaven.</i></p> <p><i>Den gennemførte undersøgelse har omfattet en kortlægning af det mellemkommunale område, og erfaringerne herfra vil således kunne danne grundlag for designet af de fremtidige 'to-be' processer, herunder identificering af faldgruber, procesoptimeringsmuligheder og interessenter.</i></p> <p><i>Konkret anbefales det, at den fremadrettede håndtering af opgaven tager udgangspunkt i en borgertilgang i stedet for den ydelsestilgang, som pt. præger området. Med dette menes, at der arbejdes med én identificering af borgeren, hvorefter der ses på ydelsen, fremfor at identificere borgeren inden for hver ydelse. Denne tilgang kan med fordel automatiseres via robot-teknologi.</i></p> <p><i>En borgertilgang med automatiseret fælles register over borgere med mellemkommunale forhold samt design af en forretningsgang med klar og entydig ansvarsplacering af, hvem der har ansvaret for at identificere og registrere til- og afgang af mellemkommunale forhold, vil – såfremt forretningsgangen efterleves – sikre et fuldstændigt og gyldigt grundlag, for opkrævning, betaling og/eller registrering i relevante fagsystemer af borgere med mellemkommunale forhold.</i></p>	<p>Opfølgningen på revisionsbemærkningen viser:</p> <ul style="list-style-type: none"> • at den bagudrettede korrektion af manglende mellemkommunale refusion til og med august 2019 er afsluttet, • at der stadig udestår behandling af en potentiel indtægt på skoleområdet på ca. 3,5 mio.kr. • at der endnu ikke er udarbejdet en forretningsgang til sikring af et fuldstændigt og gyldigt grundlag, for opkrævning og/eller registrering i relevante fagsystemer, af borgere med mellemkommunale forhold. <p>Ifølge forvaltningens handlingsplan forventes arbejdet afsluttet ultimo 2020, hvorfor revisionsbemærkningen videreføres.</p>		2017 2018 2019

	<i>Fælles for anbefalingerne gælder, at tiltagene bør koordineres med ØKF's Velfærdsanalyseenhed".</i>		
--	--	--	--

3.1.13 Brug af alternativ modtager KMD Aktiv - Revisionsbemærkning nr. 13

Organisationsområde		Kultur- og Fritidsforvaltningen og Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen	Revisionsområde / emne	KMD Aktiv
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
Alternativ modtager KMD Aktiv	<p>En del udbetalinger fra KMD Aktiv sker til "alternative modtagere", hvilket vil sige betalinger, som foretages for borgere direkte til leverandører (alle andre end borgeren). Da disse betalinger ikke foregår via NEM konti, og da det er muligt at ændre på betalingsstrømmene, bør betalingerne underlægges en kontrol, der sikrer, at betalingerne tilgår rette modtager.</p> <p>KFF og BIF har designet og implementeret en 100% legalitetskontrol, som sikrer kontrol af oprettelse/ændring af betalings- og/eller ydelsesmodtagere (stamdata), som anvendes i forbindelse med anvendelse af alternative modtagere i KMD-Aktiv og KMD Udbetaling.</p> <p>KFF og BIF har ikke designet og implementeret en kontrol rettet mod de løbende udbetalinger, som således gennemføres med 1. godkender (uden funktionsadskillelse).</p> <p>På baggrund af vores gennemgang af den tilrettelagte forretningsgang og test af kontrollen er det vores vurdering, at kontrolmiljøet ikke giver en tilstrækkelig sikkerhed for, at fejl og mangler opdages eller forebygges.</p> <p>Bogføring og betalingsformidling med kun en godkender medfører en iboende risiko for fejl forårsaget af besvigelser. Risikoen relaterer sig primært til bevidste fejl, som sædvanligvis søges skjult eller sløret.</p>	<p>Det skal henstilles, at der designes og udføres en kontrol med udbetalinger som foretages uden 2. godkender. Kontrollen kan udføres som en tilfældig, uforudsigelig og ufravigelig stikprøvekontrol. I den forbindelse skal der gøres opmærksom på:</p> <ul style="list-style-type: none"> • at stikprøver ikke giver fuldstændig sikkerhed for, at eventuelle besvigelser opdages • at risikoen for besvigelser stiger, i takt med at stikprøvestørrelsen reduceres. 		2019

3.1.14 Cybersecurity og Persondata - Revisionsbemærkning nr. 14

3.1.14.1 Revisionserklæringer- ISAE 3402 - Kvantum – revisionsbemærkning nr. 14.1

Organisationsområde		Økonomiforvaltningen	Revisionsområde / emne	Generelle it-kontroller og udvalgte områder til forvaltningsrevision
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
Revisionserklæringer- ISAE 3402 - Kvantum	<p>Vi har, for så vidt angår de kontroller, som varetages af KMD, indhentet en specifik ISAE 3402-revisionserklæring vedrørende generelle it-kontroller relateret til aftalen indgået mellem KMD og Københavns Kommune om drift og vedligeholdelse af Kvantum. Revisionserklæringen dækker perioden 1. februar 2017 til 31. december 2017.</p> <p>Ved gennemgang af revisionserklæringen, har vi noteret, at KMD's revisor har konstateret en række væsentlige kontrolsvagheder relateret til kontrolmålene "9: Adgangsstyring" og "12: Drift- og kommunikationssikkerhed", som har givet anledning til forbehold i revisors konklusion. Følgende kontrolsvagheder er konstateret:</p> <ul style="list-style-type: none"> • KMD har ikke en formaliseret procedure for styring af brugeradgang til applikationsniveauet • Dokumentation, for at adgang til Linux miljøerne er sket på godkendt grundlag, er mangelfuld • Der er konstateret en fællesbruger med udvidede adgangsrettigheder på dataniveau • Der er konstateret manglende netværksadskillelse af udvikling-, test- og driftsmiljøerne • Der er konstateret utilstrækkelig konfiguration af logning på dataniveau og manglende centraliseret opsamling af log på serverniveau. <p>Endvidere har KMD's revisor konstateret følgende væsentlige observation, som ikke har givet anledning til forbehold i revisors konklusion:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Der er ikke tilstrækkelig sporbarhed mellem godkendte change management dokumentation og de gennemførte ændringer. 	<p>Vi skal henstille til, at de konstaterede kontrolsvagheder lukkes ned snarest, samt at KMD's revisor kan afgive en revisorerklæring uden forbehold på området.</p>		<p>2017</p> <p>2018</p> <p>2019</p>

	<p>På baggrund af vores gennemgang af KMD's ISAE 3402-revisionserklæring vedrørende Kvantum er det vores vurdering, at de nævnte kontrolsvaghederne udgør en forøget risiko for, at den ønskede funktionsadskillelse ikke har været opretholdt i Kvantum, samt at automatiske kontroller og funktionalitet ikke har fungeret efter hensigten i revisionsperioden.</p> <p>Status 2019 Vi har den 27. marts 2020 modtaget tilsvarende revisionserklæring for 2019. I denne har revisor – i lighed med 2017 og 2018 – konstateret en række væsentlige kontrolsvagheder relateret til adgangsstyring. Dette har også i 2019 medført forbehold.</p> <p>Revisor har konstateret følgende væsentlige kontrolsvagheder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Der er konstateret en fælles-bruger med udvidede adgangsrettigheder på dataniveau. • Der er konstateret, at der bliver anvendt en fælleskonto for adgang til applikationen uden en fuldstændig mulighed for sporing af anvendelse af denne konto tilbage til specifik bruger. • Der er konstateret utilstrækkelig konfiguration af logning på dataniveau og manglende centraliseret opsamling af log på serverniveau. <p>De konstaterede svagheder om adgangsstyring, der er taget forbehold for i 2017 og 2018, er således helt eller delvis gældende i hele 2019.</p> <p>Vores bemærkning omkring adgangsstyring er således identisk med sidste år. Vi henviser til omtalen ovenfor.</p>		
--	---	--	--

3.1.14.2 Revisionserklæringer- ISAE 3402 – Opus Debitor – revisionsbemærkning nr. 14.2

Organisationsområde		Økonomiforvaltningen	Revisionsområde / emne	Generelle it-kontroller og udvalgte områder til forvaltningsrevision
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
Revisionserklæringer- ISAE 3402 – KMD Opus	<p>Københavns Kommune har indgået aftale med KMD omkring drift af Kvantum, KMD Aktiv og KMD Debitor og tilhørende platforme.</p> <p>Det er oplyst, at det er aftalt med KMD, at systemrevisionserklæring for Kvantum skal foreligge senest den 1. marts.</p> <p>Vi har dog fået oplyst, at der ikke er afgivet en specifik erklæring for KMD Opus Debitor. Der kan således være forhold og risici relateret til blandt andet ændringshåndteringen, som vi er ikke bekendt med.</p> <p>Erklæringerne vedrørende KMD Opus Debitor applikationerne foreligger fortsat ikke for 2019, hvilket begrundes af KMD med, at der ikke er sket væsentlige ændringer i applikationerne siden seneste erklæring vedrørende regnskabsåret 2016.</p>	<p>Vi henstiller, at der indhentes en specifik revisionserklæring for KMD Debitor for at opnå en højere grad af sikkerhed.</p> <p>Det er imidlertid et krav på det sociale område, jf. bekendtgørelse om statsrefusion § 26. Forholdet vil derfor blive omtalt i den sociale beretning.</p>		2019

3.1.14.3 SharePoint – Manglende eller utilstrækkelig governance af SPO-løsningen 14.3

Organisationsområde		Forvaltningerne	Revisionsområde / emne	Generelle it-kontroller og udvalgte områder til forvaltningsrevision
Reference	Observationer og risici		Revisionsbemærkning	Omtalt år
SharePoint Manglende eller utilstrækkelig governance af SPO-løsningen	<p>SharePoint</p> <p>Vi har konstateret, at Københavns Kommune primo 2019 har gennemført en risikovurdering samt en konsekvensanalyse af Microsoft SharePoint Online og brugen heraf med henblik på at vurdere, hvorvidt der er behov for at iværksætte yderligere tekniske eller organisatoriske sikringsforanstaltninger for at beskytte personoplysninger og værdidata.</p> <p>I forlængelse af risikovurderingsprojektet er der konstateret områder, hvor forbedrende tiltag er iværksat.</p> <p>Sideløbende hermed er der igangsat et forvaltningsfælles oprydningsskema, som blandt andet har til formål at vurdere og klassificere data i SPO, vurdere rettighedsstyringen, herunder definere dataejere samt vurdere og gennemgå adgange til data. Der er fra Datatilsynet truffet afgørelse i sagen, som retter følgende afgørelse:</p> <p>Efter en gennemgang af sagen finder Datatilsynet grundlag for at udtale alvorlig kritik af, at Københavns Kommunes behandling af personoplysninger ikke er sket i overensstemmelse med databeskyttelsesforordningens artikel 32.</p>		Vi henstiller, at oprydningsskemaet fortsættes og gennemføres efter planen.	2019

3.1.14.4 Pædagogisk it – Manglende eller utilstrækkelige krav til password-opsætning 14.4

Organisationsområde		Børne- og Ungeforvaltningen	Revisionsområde / emne	Pædagogisk IT (PIT)
Reference	Observationer og risici		Revisionsbemærkning	Omtalt år
Pædagogisk IT Manglende eller utilstrækkelige krav til password-opsætning	<p>Vi har konstateret, at PIT's AD er baseret på UNI-Login oplysninger fra Styrelsen for It og Læring (STIL). Endvidere er det oplyst, at STIL aldrig har haft en implementeret password-politik på UNI-Login. Brugere (elever og pædagogiske medarbejdere) skal selv stå for at skifte deres password med jævne mellemrum. Det ændrede password bliver synkroniseret til PIT's AD.</p> <p>Endvidere har vi fået oplyst, at der er i forbindelse med, at STIL kom med et nyt UNI-Login den 18. februar 2020, hvor de ikke længere tilbyder password-synkronisering, har BUF's di-</p>		Vi henstiller, at der arbejdes videre på den oplyste løsning, således at PIT bliver underlagt det ønskede it-sikkerhedsniveau, som er fastlagt af KK.	2019

	<p>rektion besluttet, at både elever og pædagogiske medarbejdere fremover skal anvende PIT's AD til login til AULA, læringsplatforme, digitale læremidler mv., således at PIT med denne beslutning også implementerer password-politikker baseret på KK's krav.</p>		
--	---	--	--

3.1.14.5 Styring af brugerrettigheder og systemadgange - revisionsbemærkning nr. 14.5

Organisationsområde		Økonomiforvaltningen-konomiforvaltningen	Revisionsområde / emne	Generelle it-kontroller og udvalgte områder til forvaltningsrevision
Reference	Observationer og risici		Revisionsbemærkning	Omtalt år
Styring af brugerrettigheder og systemadgange	<p>Periodisk revurdering (KMD Opus, KMD Aktiv og Kvantum) Vi har fået oplyst, at der ikke foretages en periodisk gennemgang af brugere og tildelte rettigheder i KMD Opus, KMD Aktiv, ligesom der ikke foretages en vurdering af funktionsadskillelsen i systemerne.</p> <p>Vedr. Kvantum har vi konstateret, at den periodiske revurdering alene er foretaget for brugere tilknyttet SAP Kompetencecentret og ikke for samtlige forvaltninger.</p> <p>Fratrædelser (KMD Opus, KMD Aktiv, Kvantum) Vi har fået oplyst, at den centrale brugeradministration ikke i alle tilfælde får besked om brugerfratrædelser eller rokader, hvor medarbejdere skal nedlægges i systemerne.</p> <p>Derudover har vi i forbindelse med vores stikprøvegennemgang af fratrådte brugere konstateret, at en række fratrådte brugere fortsat er aktive i KMD Opus, KMD Aktiv og KMD Kvantum.</p> <p>Oprettelser (KMD Aktiv) Vi har i forbindelse med vores stikprøvegennemgang af brugeroprettelser i KMD Aktiv konstateret, at der ikke i alle tilfælde foreligger en oprettelsesansøgning/godkendelse. Det har således ikke været muligt at modtage dokumentation for 1/25 stikprøver til KMD Aktiv.</p> <p>Status 2019 <i>Periodisk revurdering – KMD Debitor, KMD Aktiv</i></p> <p>Vi har fået oplyst, at der ikke er foretaget en periodisk gennemgang af brugere og tildelte rettigheder i KMD Opus og KMD Aktiv, ligesom der ikke foretages en vurdering af funktionsadskillelsen i systemerne.</p>		<p>Vi henstiller, at der foretages en formel vurdering af funktionsadskillelsen i KMD Opus og KMD Aktiv og Kvantum, således at der på baggrund af en konkret risikovurdering udarbejdes en oversigt over roller/adgangsrettigheder, der - ud fra ønsket om opretholdelse af en organisatorisk funktionsadskillelse - ikke bør tildeles til samme brugere.</p> <p>Yderligere henstiller vi, at der periodisk foretages en dokumenteret revurdering af tildelte rettigheder til brugere i KMD Opus, KMD Aktiv og Kvantum.</p> <p>Vi henstiller, at der i forbindelse med brugerens fratrædelser - såvel medarbejdernes egne opsigelser som afskedigelser - gennemføres en konkret risikovurdering af, hvorledes brugerens rettigheder til systemer, data og netværk skal håndteres, og at rettighederne fratages brugeren på baggrund heraf.</p> <p>Vi henstiller, at brugeradministrationsproceduren følges, således at tildeling af rettigheder til brugere sker på baggrund af formelle og dokumenterede autorisationer.</p>	2018 2019

	<p>Vi er dog bekendte med, at der i forhold til KMD Debitor er igangsat et projekt med henblik på at vurdere de etablerede roller, herunder roller, der kolliderer i kombination.</p> <p><i>Periodisk revurdering – Kvantum</i></p> <p>Vi har konstateret, at der er udarbejdet og formidlet en forretningsgang samt vejledning vedrørende ledelsestilsyn af brugere og tildelte rettigheder i Kvantum til de respektive forvaltninger. Forretningsgangen foreskriver, at den enkelte forvaltning har ansvaret for gennemførelsen af ledelsestilsynet for egne brugere.</p> <p>Vi har i forbindelse med vores gennemgang konstateret, at ledelsestilsyn er gennemført for brugere i SAP Kompetencecenteret.</p> <p>Vi har fået oplyst, at der ikke er etableret en central funktion, som følger op på, om ledelsestilsyn er gennemført for samtlige forvaltninger.</p> <p><i>Fratrædelser (KMD Opus, KMD Aktiv, Kvantum)</i></p> <p>Vi har i forbindelse med vores stikprøvegennemgang af fratrådte brugere konstateret, at en række fratrådte brugere fortsat er aktive i KMD Opus, KMD Aktiv og KMD Kvantum.</p>		
--	--	--	--

3.2 Revisionsbemærkninger vedrørende områder, der er omfattet af statsrefusion

- Vi afgiver særskilt revisionsberetning for 2019 vedrørende sociale- og beskæftigelsesrettede udgifter, der er omfattet af statsrefusion. Vores revision har givet anledning til enkelt bemærkning som vedrører System- og statusafstemninger

Der henvises i øvrigt til den udarbejdede beretning med tilhørende bilag, hvor der nærmere er redegjort for revisionsbemærkningen samt vores øvrige kommentarer.

3.3 Oversigt over revisionsbemærkninger fra 2018 og tidligere, der er afsluttet

Revisionsbemærkninger vedrørende årsregnskabet		Status
Nr. 1	Systemansvarlige for udbetalingssystemer	Lukket
Nr. 6.2	Lønadministration selvejende institutioner	Lukket
Nr. 7.1	Design og implementering af forretningsgange vedr. KVANTUM	Lukket
Nr. 7.2	Indkøb rammeordre vedr. KVANTUM	Lukket
Nr. 7.4	Særlige rettigheder vedr. KVANTUM	Lukket
Nr. 10	Manglende refusionshjemtagelse (lønrefusioner)	Lukket
Nr. 14	Smarte investeringer i kernevelfærden	Lukket
Nr. 15.2	<i>Kvantum – Standardprofiler med udvidede rettigheder - revisionsbemærkning</i>	Lukket
Nr. 15.3	<i>Kvantum Change management - Test - revisionsbemærkning</i>	Lukket
Nr. 16	Min plan (fejl og mangler i kvaliteten af anvendelsen)	Lukket
Nr. 17	Ledighedsydelse (manglende rettighed, kvalitet samt kontering)	Lukket

4. Revision af årsregnskabet

Vi har i det efterfølgende afsnit nærmere beskrevet udvalgte områder af den revision, vi har foretaget af kommunens regnskab. Der er alene foretaget en overordnet beskrivelse af revisionen af disse områder. Der er ikke specifikt redegjort for de revisionshandlinger, vi har foretaget under de enkelte områder.

4.1 Grundlag for revisionen

Revisionen er gennemført i henhold til revisionsregulativet for Københavns Kommune, internationale revisionsstandarder og standarder for offentlig revision (SOR). Med virkning fra regnskabsåret 2017 skal forvaltningsrevision og juridisk-kritisk revision gennemføres i henhold til standarderne for offentlig revision (SOR).

Sammenhængen mellem den finansielle revision, juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision kan illustreres således:

4.2 Revisionsstrategi

Med udgangspunkt i styrelseslovens bestemmelser og revisionsregulativet har vi foretaget en vurdering af revisionsopgavens indhold og omfang. Under hensyntagen til kommunens størrelse og kompleksitet er revisionen baseret på en forventning om, at der er tilrettelagt et velfungerende internt kontrolsystem og en pålidelig bogføring. Det forventes herved, at det overordnede kontrolmiljø og de organisatoriske rammer understøtter et velfungerende ledelses- og kontrolsystem, og at der på de enkelte aktivitetsområder er beskrevet og implementeret interne kontroller, som reducerer risikoen for væsentlige fejl til et acceptabelt niveau.

Vi har gennemgået kommunens forretningsgange vedrørende regnskabsaflæggelse. Ved gennemgangen har vi vurderet, om kommunen i tilstrækkelig grad sikrer korrekt regnskabsaflæggelse ved hjælp af procedurer, ansvarsplacering og ledelsestilsyn, herunder anvendelse af materialeplaner og andre styrings-systemer.

Vi har ved tilrettelæggelsen af revisionen lagt særlig vægt på kommunens regnskabs- og økonomistyringssystemer. Disse områder omfatter især:

- Kommunens generelle it-anvendelse, herunder de grundlæggende krav til transaktions- og revisionsspor
- Kommunens grundlæggende regnskabsrutiner og tilknyttede forretningsgange, herunder afstemningsrutiner
- Kommunens væsentligste økonomiske transaktionskæder, herunder:
  - Lønområdet
  - Indkøb (disponering af omkostninger og anvendelse af betalingssystemer)
  - Overførsler til personer omfattet af statsrefusion
- Kommunens økonomistyring og budgetopfølgning.

Revisionen planlægges og udføres på grundlag af en systematisk risikovurdering, således at hovedvægten lægges på de poster i årsregnskabet, de dele af kommunens regnskabs- og rapporteringssystemer samt øvrige forretningsgange, hvor vi vurderer, at risikoen for væsentlige fejl er størst.

Revisionen gennemføres dels ved en system-/kontrolbaseret revisionsstrategi kombineret med substansbaseret revision, hvor dette er relevant.

Vi har undersøgt, om kommunens regnskabsaflæggelse er foretaget i overensstemmelse med formkravene i gældende regler fra ministeriet. Den talmæssige korrekthed og sammenhængen mellem regnskabet og de enkelte poster er kontrolleret ved brug af det foreliggende regnskabsmateriale.

Ved revisionen efterprøves, om årsregnskabet er rigtigt, og om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Borgerrepræsentationens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Endvidere vurderes det, om udførelsen af Borgerrepræsentationens og udvalgenes beslutninger og den øvrige forvaltning af kommunens anliggender er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Revisionen omfatter ikke en gennemgang af samtlige bilag og transaktioner, men udføres ved, at vi ved stikprøver indhenter dokumentation for eller på anden måde får bekræftet bogføringens og årsregnskabs rigtighed. I forbindelse hermed tester vi de interne kontroller i det omfang, vi finder det nødvendigt for revisionen af årsregnskabet. I henhold til revisionsstrategien gennemgår vi alle væsentlige områder samt andre udvalgte områder.

Vi skal for god ordens skyld oplyse, at fejl i årsregnskabet, der er en følge af besvigelser og uregelmæssigheder, ikke nødvendigvis vil blive opdaget under revisionen, da fejl af denne karakter sædvanligvis tilsløres eller holdes skjult.

Endelig er det i forbindelse med regnskabsafslutningen stikprøvevis påset, om mellemværender med eksterne institutioner, forsyningsvirksomheder mv., som kommunen fører regnskab for, er korrekt opgjort.

4.3 Intern Revision

Revisionen af årsregnskabet varetages af Deloitte med bistand fra Intern Revision. Det er Deloitte, som har det fulde ansvar for udførelsen af revisionen, og vi udfører review af det arbejde, som Intern Revision udfører. I forbindelse med vores planlægning har vi blandt andet vurderet Intern Revisions ressourcer, kompetence og uafhængighed i forhold til udførelse af revisionsopgaven. Vi har vurderet, at kvaliteten af Intern Revisions arbejder er på et sådant niveau, at vi kan basere vores overordnede konklusion på de af Intern Revision udtrykte delkonklusioner for de områder, som Intern Revision har revideret. Det er for 2019 aftalt med Intern Revision, at de væsentligst bistår os med revisionen af løn, omkostninger, balancen og forvaltningsrevision.

4.4 Drøftelser med ledelsen om risikoen for besvigelser

I forbindelse med planlægning af vores revision har vi forespurgt ledelsen om risikoen for besvigelser (tilsigtede fejl).

Ledelsen i alle forvaltninger har over for os oplyst, at der efter dens vurdering ikke er særlig risiko for besvigelser, og at kommunen har et effektivt kontrolmiljø, der afdækker risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, herunder fejlinformation forårsaget af besvigelser. Ledelsen har oplyst, at der i enkelte mindre sager er konstateret mistanke om misbrug af kommunens midler, samt at kommunen har fulgt op herpå.

Herudover har ledelsen ikke kendskab til besvigelser. Vi skal bemærke, at vi ikke under vores revision har konstateret fejl i årsregnskabet som følge af besvigelser.

4.5 Ledelsestilsyn

Økonomiudvalget har tidligere besluttet, at anmode revisionen om i forbindelse med årsregnskabet proaktivt at rapportere til Økonomiudvalget om, hvorvidt det ledelsestilsyn, som foretages i forvaltningerne, er betryggende.

Omfanget af revisionen fastlægges ud fra en samlet vurdering af væsentlighed og risikoen for væsentlige fejl.

Intern Revision har gennemført en undersøgelse med det formål at foretage en overordnet vurdering af kommunes design og implementering af styringsregler og forvaltningernes ledelsestilsyn.

Intern Revision har foretaget en opfølgning på forvaltningernes godkendte handleplaner for 2019 og en vurdering af forvaltningernes handleplaner for 2020. Formålet er at foretage en overordnet vurdering af kommunes design og implementering af styringsregler og forvaltningernes ledelsestilsyn.

Revisionen har givet anledning til følgende:

Design af Københavns Kommunes styringsregler (Økonomiforvaltningen)

Økonomiforvaltningen har udarbejdet et bilag til forretningscirkulære om Ledelsestilsyn (Bilag 1 – Forventninger og styringsinformation på de tværgående administrative områder). Bilaget tager afsæt i de fælles administrative forretningsgange og oplister de risici, som det påhviler forvaltningerne at vurdere og håndtere. Der udestår dog fortsat beskrivelse af væsentlige områder, som kan henføres til debitorprocessen samt dele af finansprocessen.

Københavns Kommune implementerer en ny procesportal (ChangeDriver). Implementeringen er p.t. midt i pilotforløbet, og målet med portalen er at give den enkelte forvaltning/enhed overblik over end-to-end-processer på økonomiområdet. Portalen vil, når den er fuldt implementeret, kunne medvirke til at skabe sammenhæng mellem processer, tydeliggøre ejerskab, give indsigt i de risici og kontroller, der er knyttet til processer, give mulighed for at arbejde målrettet og dynamisk med risici og kontroller samt tydeliggøre roller og ansvar for opgaveløsning.

Konklusion

Det er vores vurdering, at ØKF's arbejde med at udbygge og tilrette Bilag 1 – Forventninger og styringsinformation på de tværgående administrative områder samt implementeringen af procesportalen (ChangeDriver) vil medvirke til at styrke kontrolmiljøet i KK. Vi vil løbende i 2020 påse fremdriften, herunder implementeringen af ovenstående tiltag i forvaltningerne og rapportere herom.

Forvaltningernes implementering af ledelsestilsyn

Det er vores vurdering, at forvaltningerne generelt har en positiv tilgang til arbejdet med implementering af et risikobaseret ledelsestilsyn. Forvaltningernes håndtering af risikoområder ved dokumentation af forretningsgange samt design og implementering af interne kontroller og ledelsesinformation vil dog fortsat være aktuelt i en periode fremover. Vores opfølgning af områder, der har været fokus på i forvaltningernes handleplaner for 2019, har vist, at forvaltningerne i al væsentlighed har gennemført de planlagte aktiviteter. For Børne- og Ungdomsforvaltningen, Teknik- og Miljøforvaltningen og Kultur- og Fritidsforvaltningen udestår dog fortsat håndtering af væsentlige risikoområder. I Børne- og Ungdomsforvaltningen har det prioriterede risikoområde ”Levering af pædagogisk it” været udskudt siden 2017, og det anbefales, at håndteringen af området prioriteres i 2020. Teknik- og Miljøforvaltningens handleplan for 2019 er kun delvis gennemført som planlagt, hvilket bevirker, at der kan være en risiko for, at de områder, som ikke er gennemført i overensstemmelse med handleplanen, ikke administreres hensigtsmæssigt og betryggende. Dog har Teknik- og Miljøforvaltningen i 2019 og 2020 igangsat tiltag med henblik på at håndtere en række aktuelle udfordringer, som ikke var prioriteret oprindeligt. I Kultur- og Fritidsforvaltningen arbejdes der fortsat med genopretning af tilskudsområdet, og det anbefales, at ledelsestilsynet med fremdriften med handleplanen for genopretning af tilskudsområdet skærpes i 2020. Ved vores vurdering af forvaltningernes planer for 2020 har vi lagt vægt på, at eventuelle nye risici og håndtering af overførte risikoområder indgår i planen.

5. Redegørelse for den udførte finansielle revision

Ved vores rapportering i denne beretning er der alene foretaget en overordnet beskrivelse af revisionen for de enkelte områder. Der er ikke specifikt redegjort for de revisionshandlinger, vi har foretaget under de enkelte områder.

For de områder, som har givet anledning til bemærkninger, er disse anført ovenfor. Nedenfor er kortfattet omtalt revisionen på de områder, som ikke har givet anledning til revisionsbemærkninger.

5.1 Årsregnskabet opbygning og indhold

Kommunens forretningsgange vedrørende regnskabsaflæggelse er gennemgået. Ved gennemgangen har vi vurderet, om kommunen i tilstrækkelig grad sikrer korrekt regnskabsaflæggelse ved hjælp af procedurer, ansvarsplacering og ledelsestilsyn, herunder anvendelse af materialeplaner og andre styringssystemer.

5.2 Udligning, tilskud og skatter

Tilskud, udligning og skatter er stikprøvevis sammenholdt med de fra SKAT modtagne opgørelser, 12-dels-afregninger mm. ligesom vi har gennemgået bogføringen af grundskyld og ejendomsskatter til kommunens opgørelser.

5.3 Lønområdet

Revisionen har omfattet:

1. Revision af de interne forretningsgange og kontroller

Revisionen har omfattet vurdering og test af de tilrettelagte kontroller på lønområdet.

2. Sagsbehandling samt lønudbetaling

Fra lønsystemet er udvalgt et antal lønsager for tjenestemænd, funktionærer, tjenestemandspensioner og timelønnede inden for kommunens forskellige forvaltningsområder. For de udvalgte personer er der detaljeret gennemgået og sammenholdt de udbetalte lønninger, tillæg, diæter og reguleringer mv. med lønkontorets sagsakter og det fra KL modtagne kontrolmateriale i form af lønoverenskomster, lønoversigter og cirkulæreskrivelser angående konkrete afgørelser m.m.

3. Kontrol og revision af de generelle sikkerhedsprocedurer

Ifølge aftale har vi foretaget gennemgang af særligt udvalgte personer til sikring af korrekt aflønning til denne personkreds.

5.4 Omkostningsdisponering og udbetalinger

Revisionen har omfattet en vurdering af de tilrettelagte kontroller vedrørende omkostningsdisponering og anvendelse af betalingssystemer.

Vi har foretaget test af kommunens interne kontroller vedrørende godkendelser i Kvantum og har herudover, via udtræk fra Kvantum, foretaget en analyse af den indbyggede funktionsadskillelse via de roller og autorisationer, der er tildelt de enkelte medarbejdere.

Pengeoverførsler gennem udbetalingsystemer indebærer en iboende risiko for besvigelser, idet medarbejdere med adgang til systemet kan oprette og ændre pengestrømme med personlig vinding for øje.

Til imødegåelse heraf etableres der et betryggende kontrolmiljø, som sikrer kontrol af oprettelse/ændring af betalings- og/eller ydelsesmodtager (legalitetskontrol).

Ledelsen har ansvaret for tilrettelæggelsen af hensigtsmæssige og betryggende legalitetskontroller.

Elektroniske betalingssystemer

Vi har foretaget revision af de elektroniske betalingssystemer. Vi har i denne forbindelse blandt andet kontrolleret, at der er funktionsadskillelse ved udbetaling fra kommunens hovedkonti.

Det skal oplyses, at på en lang række af kommunens institutioner er medarbejderne tildelt firmadankort og har enefuldmagt til at disponere på institutionens bankkonti. Manglende funktionsadskillelse på likvidområdet øger risikoen for, at tilsigtede og utilsigtede fejl begås. På disse konti indestår som regel alene mindre beløb, således at eventuelle fejl vedrørende disse konti ikke kan medføre en væsentlig fejl i kommunens regnskab som helhed.

5.5 Sociale udbetalingssystemer

Erklæring fra KMD's revisorer vedrørende udbetalinger gennem de sociale udbetalingssystemer er redegjort i vores beretning vedrørende udgifter, der er omfattet af statsrefusion, hvoraf det fremgår:

”Kommunen skal sikre, at der foreligger en uafhængig revisorerklæring om, at det pågældende system fungerer i et edb-miljø med en tilfredsstillende system- og datasikkerhed, og at de interne kontroller i systemerne sikrer en fuldstændig og nøjagtig behandling af godkendte transaktioner...”

For den del af de generelle it-kontroller, som udføres af KMD, har vi i marts 2020 modtaget erklæringer vedrørende KMD for de fælles kommunale systemer samt håndtering af personoplysninger. Erklæring vedrørende KMD Opus Debitor-applikationerne foreligger ikke for 2019, hvilket begrundes af KMD med, at der ikke er sket væsentlige ændringer i applikationerne.

Det er imidlertid et krav på det sociale område, jf. bekendtgørelse om statsrefusion § 26. Forholdet vil derfor blive omtalt i den sociale beretning.

5.6 Sociale områder med statsrefusion

Vores revision af de sociale områder har blandt andet omfattet en gennemgang af sagsbehandlingen og refusionsanmeldelserne og er udført i overensstemmelse med ressortministeriets retningslinjer, jf. særskilt beretning herom.

5.7 Øvrige revisionsområder

Kommunens øvrige udgifter og indtægter er sammenholdt med årets budget og forudgående års regnskabstal, og større afgivelser er stikprøvevis undersøgt. Indtægterne er herudover analyseret og indgår i rotationsplan, hvor vi stikprøvevis har foretaget test af forretningsgange, interne kontroller og bilag.

5.8 Omkostningsbaseret regnskab

I overensstemmelse med reglerne udarbejder kommunen ikke et omkostningsbaseret driftsregnskab, men den udvidede balance, hvor målingen af aktiver og passiver er baseret på omkostningsbaserede principper, sker fortsat, idet til- og afgang sker direkte på kommunens egenkapital.

Vi har foretaget test af kommunens afstemning mellem finanssystemet og øvrige brugersystemer (anlægskartotek mv.). Vi har herudover foretaget test af kommunens kontrol af, at:

- alle væsentlige anlægsaktiver, gældsposter og forpligtelser er medtaget
- alle aktiver og passiver tilhører kommunen og kan henføres til allerede gennemførte transaktioner
- alle beregninger og registreringer foretages i overensstemmelse med kommunens regnskabspraksis
- alle væsentlige regnskabsmæssige skøn er beskrevet og dokumenteret i fornødent omfang.

5.9 Finans- og regnskabssystemet samt finansiel status

Vi har foretaget test af kommunens afstemning mellem finanssystemet og øvrige brugersystemer, herunder afstemning af fejlkonti. Vi har herudover foretaget test af kommunens kvalitetssikrede balancekonti, herunder fuldstændigheden af, at alle konti er afstemt. Vi har endelig foretaget test af kommunens afstemning af finanssystemet til årsregnskabet inkl. oversigter, samt at årsregnskabet overholder lovgivningens regler.

5.10 Økonomistyring og bevillingssystemet

Vi har foretaget gennemgang og test af, hvorvidt de udmeldte regler for budgetopfølgning er overholdt, at der anvendes hensigtsmæssige skabeloner, som sikrer, at det materiale, som forvaltningerne anvender i forbindelse med budgetopfølgningen, giver en ensartet løbende budgetopfølgning: Endvidere at der er indhentet de nødvendige tillægsbevillinger, og at der i forbindelse med regnskabsafslutningen er afgivet tilstrækkelige regnskabsforklaringer, hvor der er konstateret væsentlige afvigelser i forhold til budgettet.

5.11 Låneoptagelse

Vi har stikprøvevis påset, at lånebekendtgørelsens regler er overholdt.

5.12 Gennemgang af generelle it-kontroller

Generelle it-kontroller er de kontroller, som ledelsen har etableret i og omkring kommunens væsentlige it-platforme med henblik på at opnå en velkontrolleret og sikker it-anvendelse og dermed understøtte en pålidelig databehandling i it-baserede forretningsprocesser.

Som led i revisionen af Københavns Kommune har vi revideret den del af de generelle it-kontroller, som vi vurderer relevante for aflæggelse af en årsrapport, der giver et retvisende billede uden væsentlig fejlinformation, og som er i overensstemmelse med de lovgivningsmæssige krav.

Formålet har været at vurdere, om ovennævnte generelle it-kontroller er udformet og implementeret på en hensigtsmæssig måde.

Revisionen af de generelle it-kontroller har ikke omfattet en vurdering af kontrol- og sikkerhedsniveauet i de enkelte brugersystemer, herunder automatiske kontroller i de administrative processer og logiske adgangsrettigheder til udførelse af forretningsaktiviteter i brugersystemerne.

På baggrund af vores revision af de generelle it-kontroller, som vi har vurderet relevante for at understøtte revisionen af årsrapporten for Københavns Kommune, har vi ikke identificeret væsentlige svagheder ud over de i beretningen omtalte forhold i afsnit 3.

5.13 Balanceposter

Kommunens forretningsgange vedrørende regnskabsaflæggelse er gennemgået. Ved gennemgangen har vi vurderet, om kommunen i tilstrækkelig grad sikrer korrekt regnskabsaflæggelse ved hjælp af procedurer, ansvarsplacering og ledelsestilsyn, herunder anvendelse af vejledninger og andre styringsystemer vedrørende balancens poster.

Revisionen har omfattet en gennemgang af design og implementering af de vedtagne forretningsgange og interne kontroller samt test af effektiviteten af disse.

Jævnfør de gældende regler, skal enhver afstemning specificeres i de obligatoriske afstemningsskabeloner, ligesom alle afstemningsansvarlige skal registrere status på deres afstemninger i afstemningsrapporteringen i kommunens økonomisystem.

5.14 Obligatoriske oversigter til regnskabet

Vi har gennemgået de obligatoriske oversigter til regnskabet. Gennemgangen har ikke givet anledning til særlige kommentarer.

5.14.1 Tidsmæssig placering af revisionen

Revisionen gennemføres dels i løbet af året og dels i forbindelse med regnskabsafslutningen og har for revisionen af årsregnskabet 2019 været planlagt således:

	Måned
Indledende revisionsplanlægning	Dec. 2018
Detaljeret revisionsplanlægning	Aug.
Løbende revision (forretningsgange m.m.)	Okt./nov.
Afreportering løbende revision	Nov./mar.
Statusrevision	April/maj
Årsregnskab gennemgået	Maj
Afreportering revision (statusnotat), samt deltagelse i direktionsmøder samt møde i revisionsudvalget, hvor statusnotat er gennemgået	Maj/juni
Revisionsberetninger endelige	Juni
Deltagelse i ØU-møde, hvor årsregnskab/revisionsberetning behandles	Sept. 2020

5.14.2 Væsentlighedsniveau

Vi har fastlagt væsentlighedsniveauet ud fra en faglig vurdering og de finansielle nøgletal. Væsentlighedsniveauet er på denne baggrund fastsat til ca. 2/3% af kommunens budgetterede balancesum iht. hovedoversigt for 2019 eller 500 mio.kr.

Væsentlighedsniveauet er identisk med sidste år.

Vi rapporterer alle identificerede fejl over 25 mio.kr. Der henvises til afsnit 7.2, hvor ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet er oplyst.

6. Juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision

Den juridisk-kritiske revision og den lovpligtige forvaltningsrevision er udført som en integreret del af den løbende finansielle revision.

Med virkning fra regnskabsåret 2017 skal forvaltningsrevision og juridisk-kritisk revision gennemføres i henhold til standarderne for offentlig revision (SOR).

Standarderne har til formål at sikre en ensartet revision på det offentlige område på tværs af forskellige offentlige institutioner og indeholder derfor et antal pligtige emner, der skal gennemgås som led i dels SOR 7 forvaltningsrevisionen (5 emner), dels SOR 6 den juridisk-kritiske revision (6 emner), i det omfang disse er relevante. Derudover skal det overvejes, hvorvidt der er behov for at udvælge andre områder til revision.

Revisionen af de pligtige emner i henhold til SOR gennemføres efter en rotationsplan, således at de pligtige områder er dækket over en 5-årig periode.

6.1 Juridisk-kritisk revision

Juridisk-kritisk revision er revisionen af, hvorvidt administrationen har overholdt gældende love og regler – primært af administrativ karakter. Revisionen udføres ved, at der det enkelte år udvælges enkelte regelsæt til kontrol med afsæt i en vurdering af væsentlighed og risiko.

I 2019 har revisionen blandt andet omfattet en stikprøvevis vurdering af:

- Overholdelse af Budget- og Regnskabssystemet for kommuner samt af bevillingsregler
- Overholdelse af lånebekendtgørelse (opgørelse af låneramme, låneoptagelse, kassekreditregel m.m.)
- Overholdelse af overenskomster, lokalaftaler og regler ved lønudbetaling, herunder overholdelse af ansættelsesbevisloven
- Overholdelse af skattelovgivning med hensyn til tilbageholdelse, indberetning og afregning af skatter relateret til lønudbetalinger
- Overholdelse af den sociale lovgivning ved sagsbehandling på det sociale område
- Overholdelse af obligatoriske krav ved udarbejdelse og aflæggelse af årsregnskabet

Vores gennemgang har ikke givet anledning til bemærkninger eller kommentarer ud over de i beretningen anførte bemærkninger (særlig revisionsbemærkning nr. 8, 9 og 10) samt særlige undersøgelser af dyberegående forvaltnings-/juridisk-kritisk revisionsmæssig karakter.

Derudover er foretaget specifikke undersøgelser på konkrete områder.

6.2 Lovpligtig forvaltningsrevision

Forvaltningsrevisionen har omfattet vores vurdering af, om der er udvist skyldige økonomiske hensyn, og at der er disponeret i overensstemmelse med de overordnede målsætninger således, som de er udtrykt blandt andet i de vedtagne bevillinger og i budgetforudsætningerne.

Vi har især baseret vores konklusion om skyldig økonomisk hensyntagen ved forvaltningen på vores gennemgang af kommunens økonomistyring og interne kontrolsystem. Herudover har vi i forbindelse med den udførte revision foretaget vurdering af de forvaltningsmæssige aspekter af udvalgte enkelttransaktioner.

Konkret er således foretaget:

- Gennemgang og vurdering af kommunens løbende økonomistyring/budgetopfølgning, herunder konkret foretaget gennemgang og vurdering af tilrettelagte ledelsestilsyn i forbindelse hermed.
- Gennemgang og vurdering af kommunens indkøbsregler/indkøbspolitikker. I forbindelse med vores revision af omkostningsdisponeringen har vi stikprøvevist efterprøvet, hvorvidt kommunen har udvist sparsommelighed.

Vores gennemgang har ikke givet anledning til bemærkninger eller anbefalinger ud over de i beretningen anførte bemærkninger samt særlige undersøgelser af dyberegående forvaltnings-/juridisk-kritisk revisionsmæssig karakter.

6.2.1 Sparsommelighed

Sparsommelighed omfatter en vurdering af, hvorvidt vare- og tjenesteydelser er erhvervet på en økonomisk hensigtsmæssig måde under hensyn til pris, kvalitet, kvantitet m.m.

Grundlaget for revisionen af sparsommelighed omfatter blandt andet vurdering af forretningsgange, test af kontroller og enkeltransaktioner, gennemgang af sagsdokumentation, mødereferater mv.

6.2.2 Produktivitet

Produktivitet forstås her som sammenhængen mellem aktivitet og ressourceforbrug. Vurdering af produktiviteten kræver en grundig sammenligning i form af en tidsserieanalyse eller en sammenligning af produktiviteten af tilsvarende ydelser inden for eller uden for kommunen.

Vores revision af produktivitet omfatter primært en vurdering af kommunens økonomistyring og budgetopfølgning, herunder hvorvidt kommunen løbende foretager analyser af ressourceforbrug, sammenligninger til andre kommuner, benchmarkanalyser mv.

6.2.3 Effektivitet

Effektivitet forstås her som målopfyldelse/realisering af de definerede effektmål, hvoraf en del af disse er defineret i den lovgivning, som kommunerne agerer efter.

Revisionen omfatter primært en vurdering af, hvorvidt kommunen i de løbende ledelsestilsyn, kvalitets-sikring samt økonomistyring og budgetopfølgning sikrer, at politisk fastsatte mål opnås og bevillinger overholdes, herunder at lovgivningen overholdes.

6.3 Dyberegående forvaltnings-/juridisk-kritisk revision

Intern Revision har i forlængelse af tidligere år foretaget dyberegående forvaltningsrevision inden for områderne:

- Indkøb af eksterne konsulenter og advokater.

For resultat heraf henvises til revisionsbemærkning for indkøbsområdet, afsnit 3.1.8.

Derudover er foretaget nedenstående konkrete undersøgelser:

6.3.1 Administration af beboermidler – konkret undersøgelse

Intern Revision har i overensstemmelse med revisionsplanen for 2019 og som led i den løbende revision af Københavns Kommunes regnskab 2019, foretaget en undersøgelse af forretningsgange og interne kontroller i forbindelse med kommunens administration af visse borgeres økonomi (administrationssager).

Revisionens formål er at undersøge, om området administreres betryggende og i overensstemmelse med borgerrepræsentationens beslutninger, gældende love og andre forskrifter, samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Vi har afsluttet undersøgelsen af forretningsgange og interne kontroller i forbindelse med kommunens administration af visse borgeres økonomi (administrationssager).

Forvaltningens hjemmel, til at administrere borgernes økonomi, er enten ved frivillig aftale eller tvangsmæssig administration, jævnfør lov om aktiv socialpolitik § 90, førtidspensionslovens § 35 eller pensionslovens § 36.

Administrationssagerne er et af de områder, hvor besvigelsesrisikoen generelt vurderes som høj. Det bedste værn mod uregelmæssigheder er hensigtsmæssige forretningsgange og gode interne kontroller. Forvaltningen skal sikre og kunne dokumentere, at borgernes midler alene anvendes til borgeren selv, ligesom medarbejderne skal sikres mod uberettiget mistanke.

Ved gennemgangen er det konstateret, at administrationsaftale eller anden form for dokumentation for frivillig eller tvangsmæssig administration, generelt ikke har kunnet forevises i administrationsaftaler overført fra Førtdispension, som krævet i forretningsgangen. Stikprøvevis gennemgang af sager for en 3-måneders periode har vist, at der foreligger behørig dokumentation for udgifterne og at disse kan henføres til borgerne.

6.3.2 Økonomisk tilsyn med privat institutioner – konkret undersøgelse

Intern Revision har i overensstemmelse med revisionsplanen for 2019 foretaget en gennemgang og vurdering af det økonomiske tilsyn, som udføres i Børne- og Ungdomsforvaltningen (BUF) med 4 private dagbehandlingstilbud, som har indgået undervisningsoverenskomst med Københavns Kommune. Tilsynet omfatter alene undervisningsdelen af tilbuddet – ikke behandlingsdelen.

Gennemgangen har til formål at vurdere, om det økonomiske tilsyn er gennemført og dokumenteret hensigtsmæssigt og betryggende i kontrolmæssig henseende.

Det er Intern Revisions vurdering, at det økonomiske tilsyn i al væsentlighed er gennemført hensigtsmæssigt og betryggende i forhold til at sikre, at midlerne i disse tilbud alene anvendes til det primære formål. Dog bør BUF være mere tydelig i forhold til at dokumentere, at tilsynet omfatter kontroller rettet mod de særlige risici forbundet med tilbud i koncerner eller koncernlignende forhold.

Intern Revision anbefaler, at BUF beskriver sit økonomiske tilsyn i henhold til kommunens kvalitetsstandard for dokumentation af forretningsgange. Forretningsgangen bør have særligt fokus på at identificere tilbud, som indgår i en koncern eller koncernlignende forhold. Formålet er at sikre et skærpet tilsyn med, at den samhandel, der eventuelt foregår mellem koncernforbundne virksomheder eller virksomheder i koncernlignende forhold, sker på markedslignende vilkår. Forretningsgangen skal desuden sikre, at varetagelsen af tilsynsopgaven kan gennemføres og dokumenteres betryggende i forbindelse med, at opgaven eventuelt vil skulle varetages af nye medarbejdere.

6.3.3 Omkostningseffektivitet i Koncern IT (KIT) – konkret undersøgelse

Intern Revision har i overensstemmelse med revisionsplanen for 2019 foretaget en undersøgelse af omkostningseffektiviteten i Koncern IT (KIT). Det udførte arbejde vedrører både en opfølgning på KIT's arbejde med transparente priser og en vurdering af gennemsigtigheden i KIT's økonomi samt sammenligning af KIT og Statens IT vedrørende økonomi- og kvalitetsstyring samt dokumentation heraf.

Det er Intern Revisions konklusion, at KIT har en veldefineret og fornuftig strategi og målsætning omkring kvalitet og økonomi. KIT har igangsat flere tiltag rettet mod både målbar kvalitet i ydelserne og gennemsigtighed i priserne. Samlet set er det Intern Revisions opfattelse, at KIT i forhold til økonomistyring ligger på et forholdsvis lavt niveau, men det er samtidig vurderingen, at det vil være muligt for KIT inden for kort periode at løfte niveauet markant.

6.3.4 Udgifter til eksterne konsulenter og advokater i Københavns Kommune – konkret undersøgelse

Intern Revision har foretaget en undersøgelse af udgifterne til eksterne konsulenter og advokater samt en vurdering af regnskabspraksis vedrørende registreringen af indkøbene. Formålet er at komme med anbefalinger til, om der i overensstemmelse med Økonomiaftalen for 2020 er mulighed for løbende at følge op på udviklingen. Yderligere er formålet at opgøre udgiftsniveauet i 2018 og 2019, så det kan danne en baseline for en eventuel opfølgning på de kommende års udgifter.

Der foreligger ikke en generelt anerkendt definition og afgrænsning af begrebet ”konsulenter” eller en fælles registreringsramme. Kommunen har ligeledes ikke defineret begrebet entydigt, og der findes ikke en præcis konteringspraksis, hvilket medfører, at udgifterne ikke umiddelbart kan udlæses af regnskabs-systemet. Udgifterne er opgjort delvist manuelt ved Intern Revisions gennemgang.

Intern Revision har anbefalet, at der med afsæt i Intern Revisions definition og afgrænsning af konsulent- og advokatydelse eller på grundlag af en fælles afgrænsning for kommunerne fra KL og regeringens arbejdsgruppe udarbejdes en ny registreringsramme med tilhørende konteringsinstruks, som implementeres snarest, eller at der på anden vis skabes mulighed for at opgøre udgifterne til de forskellige typer af udgifter. Endvidere at der med udgangspunkt i udgiftsopgørelserne for 2018 og 2019 fastlægges en baseline, der kan anvendes som udgangspunkt for den fremtidige måling af udgifterne på området.

6.4.5 Revision af kommunale museer.

Ifølge vores revision af kommunale museer er følgende foretaget:

Thorvaldsens Museum

- Beholdningseftersyn er udført den 04.12.2019. Ingen bemærkninger.
- Samlingsrevision er udført den 18.11.2019. Ingen bemærkninger.

Københavns Museum

- Beholdningseftersyn er ikke foretaget, da museet stadig er under renovering og derfor ikke har en likvid beholdning.
- Samlingsrevision er udført den 25.06.2019. Ingen bemærkninger.

7. Øvrige oplysninger

7.1 Ledelsens regnskabserklæring

Som led i revisionen af vanskeligt reviderbare områder har direktionen afgivet regnskabserklæring over for os for regnskabsåret.

7.2 Ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet

I henhold til internationale standarder om revision skal vi informere om forhold, som ikke er korrigeret i årsregnskabet. Denne oplysning skal gives for at sikre, at Borgerrepræsentationen er orienteret herom.

De fejl, der findes efter afslutningen af regnskabet, og som ikke er væsentlige, rettes som hovedregel ikke i regnskabet for det afsluttede år, og det er derfor naturligt, at der vil være enkelte ikke-korrigerede forhold i det endelige årsregnskab.

I forbindelse med regnskabsaflæggelsen er der konstateret følgende forhold, der ikke er indarbejdet i årsregnskabet:

	Udgifts- baseret regnskab mio.kr.	Aktiver mio.kr.	Gæld mio.kr.	Egen- kapital mio.kr.
Afstemning af balancen (rev.bem. 3 og 4)	-35	-27	136	-109
Ikke-korrigerede fejl	-35	-27	136	-109
Før reguleringer pr. 31.12.2019	-2.666	56.103	-48.322	-7.781
Efter reguleringer pr. 31.12.2019	-2.701	56.076	-48.196	-7.890

ØKF's direktion har over for os bekræftet, at effekten af foranstående ikke-korrigerede forhold enkeltvis og sammenlagt efter direktionens opfattelse er uvæsentlig for årsregnskabet som helhed.

Under hensyntagen til omfang og art af de konstaterede forhold, kan vi tilslutte os denne vurdering.

7.3 Eftersyn af Borgerrepræsentationens beslutningsprotokoller og overholdelse af god bogføringsskik

Til brug for vores revision har vi gennemgået Borgerrepræsentationens og de stående udvalgs beslutningsprotokoller. Vi har endvidere undersøgt, om kommunen på alle væsentlige områder overholder god bogføringsskik, jf. Økonomi- og Indenrigsministeriets Budget- og regnskabssystem for kommuner.

7.4 Andre opgaver

Siden afgivelse af vores revisionsberetning for 2018 vedrørende årsregnskabet har vi udført følgende rådgivningsopgaver for kommunen:

- Kvantum evaluering
- DPO support
- Systemkonsolidering
- Organiseringsmodel for udbudsvar
- Support Managed Analytics
- Digitaliseringsstrategi
- Inspirationsworkshop om administrative processer
- Support af BI løsning
- Forbedret virksomhedsservice i Københavns Kommune (servicekultur)
- Opdatering af QA af Nordhavnstunnel
- Support Managed Analytics
- Udfærdigelse af SAP Strategi for Kvantum
- Rådgivning og workshop omkring social dumpning
- Udbud af bankforretning
- Afdækning af automatiseringspotentiale
- ITOM Forvaltning mv.
- Budget- og serviceanalyse del 1
- Optimering af brug af lægeerklæringer
- Sparring om handleplan 2.0
- Brugeranalyse byggesager
- Udsatte børn og unge
- Kortlægning af aktører
- Hovedanalyse af servicekultur
- ITOM Forvaltning mv.
- Afdækning af automatiseringspotentiale
- Moms, skat, eReolen samt løbende momsassistance

Revisorloven stiller skærpede krav til revisors uafhængighed, når der afgives erklæringer for kommuner, idet disse vurderes at have en særlig offentlig interesse. Inden vi accepterer rådgivnings- og assistanceopgaver, har vi i hvert enkelt tilfælde vurderet, om den stillede opgave kan vække tvivl om vores uafhængighed.

Siden afgivelse af vores revisionsberetning for 2018 har vi udarbejdet specifikke revisorerklæringer og revisionspåtegninger mv., jf. bilag 1.

8. Revisionens formål, udførelse og omfang samt ansvarsfordeling

I bilag 2 til vores beretning i 2017 har vi beskrevet revisionens formål, udførelse og omfang, revisors rapportering samt ansvarsfordelingen mellem ledelse og revisor. Vi henviser hertil og kan supplerende oplyse, at beskrivelsen vil blive genoptrykt i revisionsberetningen for det regnskabsår, hvor der er valg til Borgerrepræsentationen.

9. Afslutning

9.1 Erklæring

Ifølge revisorloven er Københavns Kommune klassificeret som en virksomhed af særlig offentlig interesse. Som følge heraf stiller revisorloven skærpede krav til både revisors og revisionsfirmaets uafhængighed, når der afgives erklæringer. Inden vi accepterer øvrige rådgivnings- og assistanceopgaver, vil vi i hvert enkelt tilfælde vurdere, om den stillede opgave kan vække tvivl om vores uafhængighed. Rådgivnings- og assistanceopgaver i andre situationer end de ovenfor anførte aftales særskilt i hvert enkelt tilfælde.

Vi skal bekræfte, at vi og Deloitte er uafhængige af Københavns Kommune.

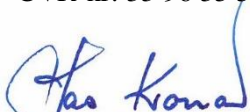
Vi skal endvidere bekræfte, at vi under revisionen har modtaget alle de oplysninger, vi har anmodet om.

København, den 15. juni 2020

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

CVR-nr. 33 96 35 56

Lars Kronow
statsautoriseret revisor

Bryndís Símonardóttir
statsautoriseret revisor

Bilag 1 Oversigt over de i årets løb afgivne revisorerklæringer og revisionspåtegninger mv.

Efter anmodning fra kommunen har vi afgivet erklæring på nedenstående regnskaber, opgørelser, indberetninger mv.:

Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, BIF

- Udvikling af forebyggende indsats mod rekruttering
- Ung-til-ung dialogindsats for perioden 1. juni 2017 til 30. maj 2019
- Integreret Behandlings- og BeskæftigelsesIndsats til Sygemeldte med lettere psykiske lidelser (IB-BIS) for perioden 1. november 2015 til 31. juli 2018
- Perspektiv – Projekt for Ægtefællesforsørgende for perioden 1. januar 2017 til 30. april 2019
- Flere Skal Med for perioden 13. juni 2017 til 31. august 2019
- Styrket vejledning om social kontrol og æresrelaterede konflikter på Københavnske grundskoler for 2019
- Puljen til uddannelsesløft for 2019
- Den regionale uddannelsespulje for 2019
- Opkvalificering inden for mangelområder for 2019
- Partnerskab mellem Københavns Kommune og Fonden for Socialt ansvar om forebyggelse af social kontrol på Nørrebro for perioden 1. april 2019 til 31. december 2019

Jobrotation til særlige grupper med videregående uddannelse:

- Højdevangens Skole for perioden 1. september 2018 til 31. januar 2019
- Sølvgade Skole for perioden 4. september 2018 til 31. januar 2019
- Guldberg Skole for perioden 2. januar 2017 og 30. juni 2017
- Vesterbro Ny Skole for perioden 14. august 2017 til 27. juni 2018
- Bellahøj Skole for perioden 1. september 2016 til 30. juni 2017
- Christianshavns Skole for perioden 28. august 2017 til 30. juni 2018
- Sank Annæ Skole for perioden 4. september 2017 til 29. juni 2018
- Katrinedals Skole for perioden for perioden 28. august 2017 til 30. juni 2018, perioden 22. august 2017 til 9. oktober 2017 samt perioden 22. august 2017 til 15. marts 2018 (der er 3 regnskaber for samme skole)

Børne- og Ungdomsforvaltningen, BUF

- Europaskolen – Køb af nøglefærdig skole for perioden 29. september 2014 til 31. januar 2019
- Læring der ses2 for perioden 1. maj 2017 til 31. december 2019
- Indsamling til Foreningen Børn med Angst – cvr: 36637927 for perioden 1. april 2019 til 27. juni 2019

- Førstehjælpekurser til personale i dagtilbud (§15.25.23.10) for 2019
- Skoletjenesten, KBH for 2019
- MGK Hovedstaden ved Københavns Kommunes musikskole i 2018 for 2018
- Nationalt netværk af skoletjenester for 2019

Kultur- og Fritidsforvaltningen, KFF

- Lean Landing for perioden 2018
- Fremtidens biblioteksrum og formidling for perioden 1. april 2017 til 31. marts 2019
- Børneteaterrefusion for perioden 2018
- Formidling af Retrodigitaliseret litteratur for perioden 1. januar 2017 til 20. juni 2019
- Historie & Kunst i gadeplan: Fællesskab og co-creation i København og Danmark for perioden 1. maj 2017 til 31. maj 2019
- Tilskud til udstillingsprogram for Københavns kommune – Nikolaj Kunsthal for perioden 9. februar 2017 til 1. februar 2019
- More Than Taking Part for perioden 1. september 2014 til 30. november 2019
- Tilskud til udstillingsprogram for Københavns Kommune – Nikolaj Kunsthal for perioden 2. februar 2019 til 24. februar 2020

Socialforvaltningen, SOF

- Tæt på børn og unge fra familier med rusmiddelproblemer for 2018
- CTI projektet på Danner og i Københavns Kommunes hjemløseenhed for 2018
- Styrket uddannelsesindsats på sikrede institutioner for 2018
- Det Gode Match for perioden 2015-2018
- 20 nødovertalningspladser på Sundholm for perioden 15. november 2018 til 31. marts 2019
- Makkerlæsning til plejebørn for perioden 1. januar 2016 til 31. december 2018
- Makkerlæsning til familieanbragte børn for perioden 1. januar 2017 til 31. december 2018
- Reserve til videoudstyr og døralarmer for perioden 1. december 2018 til 31. marts 2019
- Forebyggelse af magtanvendelse på botilbud for perioden 2016 til 2017
- Styrket indsats til forebyggelse af vold på botilbud for perioden 1. januar 2018 til 30. juni 2018
- Forebyggelse af opioid-overdoses dødsfald med naloxon for perioden 1. oktober 2016 til 31. december 2018
- Familieindsats med Ventil – kombineret familieindsats i hjemmet og aflastning som forebyggelse af anbringelse for perioden 1. maj 2018 til 30. april 2019
- Tilskud til videoudstyr og døralarmer grundet ny lovgivning pr. 1 januar 2019 for perioden 1. januar 2019 til 30. juni 2019
- Systematisk misbrugsindsats på Specialinstitution Skodsborg for perioden 1. august 2015 til 31. december 2016
- Revisoraccept – Etablering af koordinationsenhed for ufrivillige udlandsrejser for 2019

- Særlig indsats målrettet hjemløshed blandt grønlænder for perioden 1. november 2018 til 31. december 2019
- Social investeringspulje om støtte til borgere i langvarig hjemløshed for perioden 1. november 2018 til 31. december 2019
- Københavns Kommunes indsats for hjemløse for 2019
- Større tryghed i Bellahøjhusene for 2019
- Revisionsaccept – Etablering af koordinationsenhed for ufrivillige udlandsophold for 2020
- Indførelse af ”Safewards”: forebyggelse af konflikter og magtanvendelse på Specialinstitutionen Skodborg for perioden 1. december 2018 til 30. november 2019
- Familieindsats med Ventil – kombineret familieindsats i hjemmet og aflastning som forebyggelse af anbringelse for perioden 1. maj 2019 til 31. december 2020
- Forebyggelse af bandekriminalitet – helhedsorienteret familieindsats for 2019
- Tæt på børn og unge fra familier med rusmiddelproblemer – udvidelse og samordning af tilbuddene i Københavns Kommune for 2019
- Styrket Dokumentation for Lovende Sociale Praksis for perioden 1. juli 2018 til 30. juni 2019
- Styrkelse af den kommunale alkoholbehandling af dobbeltbelastede for perioden 1. juli 2016 til 31. december 2019
- Sikkerhedskonsulent i Københavns Kommune/Region Hovedstaden for 2019
- Etablering af koordinationsenhed for ufrivillige udlandsrejser for 2019

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, SUF

- Øget kvalitet på tværs af sektorer for perioden 1. januar 2018 til 31. marts 2019
- Styrkelse af rehabiliteringstilbud til den geriatriske KOL-borger for perioden 1. januar 2018 til 1. juli 2019
- Tigerspring ind i nye venskaber for perioden 1. april 2017 til 30. juni 2019
- Videreudvikling af akutplejeenhed (APE) i et tværsektorielt perspektiv til gavn for borgerne i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen for perioden 1. januar 2018 til 30. juni 2019
- Bedre Bemanding i Ældreplejen for 2019
- Klippekort til plejehjemsbeboere for 2019

Puljen til en mere værdig ældrepleje i 2019:

- Flere hænder om aftenen
- Bad om aftenen
- Valgfrihed ift. tidspunkt for rengøring
- Etablering af profilplejecentre
- Øget medarbejderkontinuitet i hjemmeplejen
- Mere tid til plejen af demente
- Etablering af selvstændige demenscenter
- Mere tid til pleje af demente (driftsættelse af 9 demenspladser)

- Systematisk kvalitetsudvikling på plejecentre
- Ernæringsindsats
- Udvidelse af klippekort til flere borgere
- Indsats med ensomhed for socialt udsatte
- Indsats mod ensomhed for socialt udsatte ældre
- Aflastningspladser til socialt udsatte ældre
- Nyudviklet pårørende kursus
- Forebyggende af kompliceret sorg blandt ældre københavnere
- Styrket tværfagligt samarbejde og kommunikation med borgere og pårørende
- Min hjælper – Styrket kontaktpersonordning
- Befordring til borgere med demens eller erhvervet hjerneskade
- Sammenhængende og tværgående rådgivning
- Dialog og administration

Puljen til en mere værdig ældrepleje i 2019 (overført fra 2018):

- Flere hænder om aftenen
- Bad om aftenen
- Valgfrihed ift. tidspunkt for rengøring
- Etablering af profilplejecentre
- Øget medarbejderkontinuitet i hjemmeplejen
- Mere tid til plejen af demente
- Etablering af selvstændige demenscenter
- Mere tid til pleje af demente (driftsættelse af 9 demenspladser)
- Systematisk kvalitetsudvikling på plejecentre
- Ernæringsindsats
- Udvidelse af klippekort til flere borgere
- Indsats med ensomhed for socialt udsatte
- Indsats mod ensomhed for socialt udsatte ældre
- Aflastningspladser til socialt udsatte ældre
- Nyudviklet pårørende kursus
- Forebyggende af kompliceret sorg blandt ældre københavnere
- Styrket tværfagligt samarbejde og kommunikation med borgere og pårørende
- Min hjælper – Styrket kontaktpersonordning
- Befordring til borgere med demens eller erhvervet hjerneskade
- Sammenhængende og tværgående rådgivning
- Dialog og administration

Teknik- og Miljøforvaltningen, TMF

- Helsingørruten fase 2 for perioden 1. januar 2017 til 31. december 2018
- Indberetning til Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsens Informations- og forvaltningssystem (BOS-SINF-STB) for 2018
- Farumruten – næste cykelsupersti for perioden 1. januar 2011 til 31. december 2018
- Energispring – udvikler fremtidens bygninger for perioden 1. januar 2017 til 31. maj 2019
- Energispring for perioden 1. april 2017 til 1. juni 2019
- Områdefornyelse Skr. Kjelds Kvarter Nord og Syd for perioden 2010 til 2019
- EnergyLab Nordhavn – New Urban Energy Infrastructures for perioden 1. januar 2015 til 31. december 2019
- Vandkant til vej for perioden 26. maj 2015 til 30. august 2018
- Aquadukt for perioden 26. maj 2015 til 30. august 2018

Økonomiforvaltningen, ØKF

- Strategic Sector Cooperation in Sustainable Urban Development
- C40 World Mayors Summit 2019 for perioden 1. januar 2019 til 30. november 2019
- Indberetninger og erklæringer efter elforsyningslovens §§ 37 og 37 a og varmforsyningslovens §§ 23 l og 23 m for 2017 (Energierklæring)
- Kommunens indberetning for 2019 i henhold til bekendtgørelse af 14. oktober 2010 (Stoploven)
- Momsrefusion 2019
- Feriepengeafregning for optjeningsåret 2017
- Lærerpension 2019
- Kommunalreform Pension 2019

Tilknyttede enheder

I forbindelse med revisionen af kommunen er vi i henhold til separate aftaler med de enkelte enheder valgt som revisor for følgende:

- Metroselskabet I/S
- By & Havn I/S